

Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ »**

ΟΝΟΜΑΤ/ΝΥΜΟ : ΚΑΡΤΣΑΚΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: 4699

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
*ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ***

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2014

Περιεχόμενα

Περίληψη.....σελ.5

Εισαγωγή.....σελ.6

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Από τις απαρχές, τον 19ο αιώνα, στα μαζικά κύματα και τις εναλλακτικές κατηγορίες ειδικού κοινού.....σελ.8

1.2 Υποδομές- Τεχνολογία.....σελ.10

1.3 Η Πρώτη Τουριστική Περίοδος.....σελ.11

1.4 Η Δεύτερη Τουριστική Περίοδος.....σελ.11

1.5 Η Τρίτη Τουριστική Περίοδος.....σελ.12

1.6 Η Τέταρτη Τουριστική Περίοδος.....σελ.14

1.7 Η Σύγχρονη Τουριστική Περίοδος.....σελ.15

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Μαζικός Τουρισμός και Αγροτουρισμός.....σελ.16

2.2 Οι Νέες Τάσεις.....σελ.17

2.2.1 Ορισμός του Εναλλακτικού Τουρισμού.....σελ.18

2.2.2.Οι Μορφές του Εναλλακτικού Τουρισμού που Αναπτύσσονται στην Ελλάδα.....σελ.19

2.2.3. Η Έννοια του Αγροτουρισμού.....σελ.19

2.2.4 Η Ανάγκη για Σχεδιασμένη Σύνδεση Αγροτουρισμού με τους Φυσικούς και Πολιτιστικούς Πόρους.....σελ.25

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Αγροτουρισμός.....σελ.27

3.1.1 Οι Μορφές του Αγροτουρισμού.....σελ.27

3.1.2 Κύριες μορφές αμιγή αγροτουρισμού στην Ελλάδα.....σελ.28

3.1.3 Κύριες μορφές σύνθετου αγροτουρισμού στην Ελλάδα.....σελ.28	σελ.28
3.2 Οι Δραστηριότητες στον Αγροτουρισμό.....σελ.29	σελ.29
3.3 Η Παραδοσιακή Κουζίνα.....σελ.31	σελ.31
3.4 Οι Στόχοι του Αγροτουρισμού.....σελ.32	σελ.32
3.5 Γιατί να Ασχοληθούμε με τον Αγροτουρισμό;.....σελ.33	σελ.33
3.6 Η Ανάπτυξη του Αγροτουρισμού.....σελ.34	σελ.34
3.7 Εναλλακτικός Τουρισμός στην Κρήτη.....σελ.35	σελ.35
3.7.1 Παραδοσιακά Ξενοδοχεία και Ξενώνες.....σελ.36	σελ.36
3.7.2 Αγροτουρισμός και Κρητική Διατροφή.....σελ.36	σελ.36
3.7.3 Αγροτουρισμός και Δραστηριότητες.....σελ.37	σελ.37
3.8 Βασικές Αγροτουριστικές επιχειρήσεις.....σελ.37	σελ.37

Κεφάλαιο 4^ο

4.1 Επιπτώσεις και Προοπτικές Ανάπτυξης του Αγροτουρισμού στην Κρήτη.....σελ. 41	σελ. 41
4.1.1 Μαζικός και Εναλλακτικός Τουρισμός.....σελ.41	σελ.41
4.1.2 Επιπτώσεις του μαζικού Τουρισμού.....σελ.41	σελ.41
4.1.3 Ο Εναλλακτικός Τουρισμός έχει μεγάλα πλεονεκτήματα.....σελ.43	σελ.43
4.1.4 Ο Εναλλακτικός Τουρισμός είναι το ίδιο με αυτό που λέμε «Αγροτουρισμό»;σελ.44	σελ.44
4.1.5 Διαφορές του Εναλλακτικού Τουρισμού από τον Μαζικό Τουρισμό.....σελ.44	σελ.44
4.2 ΚΡΗΤΗ: Μαζικός ή Εναλλακτικός Τουρισμός.....σελ.47	σελ.47
4.3 Δραστηριότητες Αγροτουρισμού.....σελ.48	σελ.48

4.3.1 Πως λειτουργεί ο Αγροτουρισμός στην Ευρώπη;.....σελ.49	σελ.49
4.3.2 Ο Αγροτουρισμός και οι Τοπικές Κοινωνίες.....σελ.49	σελ.49
4.3.3 Ο Αγροτουρισμός και το Φυσικό Περιβάλλον.....σελ.50	σελ.50
4.4 Είδη Εναλλακτικού Τουρισμού.....σελ.50	σελ.50
Συμπεράσματα – Προτάσεις.....σελ.54	σελ.54
Βιβλιογραφία.....σελ.56	σελ.56

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο λόγος ο οποίος επέλεξα αυτή την εργασία είναι γιατί εξαιτίας της ενασχόλησης μου με τον τουρισμό θα μπορέσω να ανακαλύψω πολλά κρυμμένα μυστικά τα οποία βρίσκονται μέσα στα σεντούκια της έννοιας τουρισμός καθώς επίσης και μέσα στις όποιες προσπάθειες που γίνονται για την ανάπτυξη του με οποιαδήποτε μορφή που τυχόν εμφανιστεί.

Οι κυβερνήσεις, παρόλο που αναγνωρίζουν την οικονομική σημασία του τουρισμού, εστιάζουν σε άλλες τομεακές πολιτικές. Η έννοια της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού δεν είναι σαφής με αποτέλεσμα να επηρεάζει την πρακτική εφαρμογή τους από τους τόπους προορισμούς και τις κυβερνήσεις. Οι παρακάτω παράγραφοι στις οποίες αναφέρομαι που προσπαθούν να αποσαφηνίσουν αυτήν την έννοια είναι οι εξής :

- 1) Οι τουριστικές περίοδοι από της αρχές του 19^{ου} αιώνα έως και σήμερα την σύγχρονη τουριστική περίοδο
- 2) Η έννοια του μαζικού τουρισμού και οι έννοιες των εναλλακτικών μορφών τουρισμού-Νέες τάσεις.
- 3) Η έννοια οι μορφές και ο στόχος του αγροτουρισμού στην Κρήτη-Ο εναλλακτικός τουρισμός και συγκεκριμένα ο Αγροτουρισμός στην Κρήτη.
- 4) Τέλος αναφέρομαι στις επιπτώσεις και τις προοπτικές ανάπτυξης στην Κρήτη.

ABSTRACT

The reason that I chose this subject is because of my involvement will be able to discover many hidden secrets in the chests of the concept of tourism as well as within any efforts made for the development of any form that may appear .

Governments, although they recognize the economic importance of tourism , focus into other sectoral policies. The concept of sustainable tourism development and alternative forms of tourism is not clear thus affects to the practical application of their destination and governments. The following paragraphs which I refer to try to clarify this concept are:

- 1) Tourist seasons of the early 19th century till today modern season
- 2) The concept of mass tourism and the concepts of alternative forms of tourism - New trends.
- 3) The concept forms and the objective of rural tourism in Crete - Alternative tourism and specifically the Ecotourism in Crete.
- 4) Finally, referring to the impact and growth prospects in Crete .

Εισαγωγή

Στην Κρήτη ο τουρισμός αποτελεί την πιο σπουδαία μορφή βιομηχανίας κάτι που μας καθιστά όλους υπεύθυνους για το μέλλον του και που ταυτόχρονα αποτελεί και το μέλλον του τόπους μας.

Ο τουρισμός με τη σύγχρονη του μορφή αποτελεί ένα οικονομικό και κοινωνικό φαινόμενο, η ανάπτυξη του οποίου μετά το τέλος των εχθροπραξιών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου έχει προσελκύσει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον τόσο των αναπτυγμένων χωρών, όσο και των αναπτυσσομένων, δηλαδή αυτών που για ίδιους ή διαφορετικούς λόγους δεν έχουν κατορθώσει ακόμα να διακόψουν το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της μιζέριας τους. Οι λόγοι είναι κατανοητοί. Αν και ο τουρισμός σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει πανάκεια για την αντιμετώπιση όλων των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων των χωρών που επιχειρούν να τον αναπτύξουν, έχει αποδειχτεί στην πράξη ότι κάτω από προϋποθέσεις μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην οικονομική τους ανάπτυξη ή και μεγέθυνση.

Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που η ανάπτυξη του επιδιώκεται ολοένα και περισσότερο κυρίως από τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η αναπτυξιακή πορεία του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο υπήρξε ομολογουμένως εντυπωσιακή, αφού από το 1997 αδιαφιλονίκητα αναγνωρίζεται πλέον ως η μεγαλύτερη βιομηχανία του κόσμου. Οι παράγοντες εκείνοι που συνέβαλαν σε αυτό ήταν κατά κύριο λόγο η αύξηση του εισοδήματος των ανθρώπων, ο περισσότερος ελεύθερος χρόνος στη διάθεση τους για διακοπές και ξεκούραση, η ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη στα μέσα μαζικής μεταφοράς και ιδιαίτερα στα αεροπλάνα και τέλος η απλούστευση των διατυπώσεων εισόδου-εξόδου στις χώρες υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών. Ειδικότερα σε ότι αφορά την εντυπωσιακή εξέλιξη των μεταφορικών μέσων, θα πρέπει να ειπωθεί ότι αυτά συνέβαλαν στο να αυξηθεί η εμβέλεια του διεθνούς τουρισμού, με την έννοια ότι με το πέρασμα του χρόνου ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι επισκέπτονται πιο απομακρυσμένους τουριστικούς προορισμούς. Η τάση αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να αλλάξουν βαθμιαία οι κατευθύνσεις ροών του διεθνούς τουριστικού ρεύματος. Ας σημειωθεί ότι τόσο η εξέλιξη του τουρισμού σε μια δυναμικά αναπτυσσόμενη βιομηχανία, όσο και η τρέχουσα οικονομική σημασία του δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται χωριστά, αλλά στο πλαίσιο του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για τον

τριτογενή τομέα, δηλαδή του τομέα των υπηρεσιών της οικονομικής δραστηριότητας μιας χώρας.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό στοιχείο αναφέρει ότι τα τελευταία τριάντα περίπου χρόνια οι εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού(Ε.Ε.Μ.Τ.) γνωρίζουν μεγάλη ανάπτυξη. Οι Ε.Ε.Μ.Τ. διαμόρφωσαν νέα δεδομένα όχι μόνο στην τουριστική αγορά αλλά και στην οικονομία γενικότερα, στην αναπτυξιακή πολιτική της υπαίθρου, στην προστασία περιβάλλοντος και των πολιτιστικών πόρων. Νέες ευκαιρίες επιχειρηματικότητας αναδύθηκαν. Η ύπαιθρος της Κρήτης περιμένει τις νέες επιχειρηματικές ιδέες καθώς ήδη ξεμυτούν δειλά ξενώνες και αγροτουριστικά καταλύματα. Η Κρήτη είναι ο τόπος που δέχεται ένα μεγάλο ή ίσως το μεγαλύτερο ποσοστό από το σύνολο των επισκεπτών κατά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Οπότε το βάρος είναι τεράστιο σε όλους τους τομείς που αναπτύσσονται σε σχέση με το κομμάτι του τουρισμού.

Πιστεύω ότι τα συμπεράσματα που θα προκύψουν μέσα από αυτή την εργασία θα είναι πολύ εποικοδομητικά για όποιον την διαβάσει και πιστεύω επίσης ότι μέσα από όλη αυτή την καταγραφή θα περάσω σε ένα πιο ώριμο επίπεδο κατανόησης των διαφόρων μορφών τουρισμού που αναπτύσσονται ή που θα αναπτυχθούν στον τόπο μας που ονομάζεται Ελλάδα και κατά συνέπεια στην Κρήτη.

Κεφάλαιο 1ο

Ιστορική Αναδρομή του Τουρισμού

1.1 Από τις απαρχές, τον 19ο αιώνα, στα μαζικά κύματα και τις εναλλακτικές κατηγορίες ειδικού κοινού

Αν μιλήσουμε για την εμφάνιση του τουριστικού φαινομένου στην Ελλάδα θα πρέπει να ανατρέξουμε στις αρχές του 19ου αιώνα και όχι στη σύγχρονη μεταπολεμική περίοδο που ακολούθησε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου στρέφεται αυτόματα η σκέψη, καθότι υπήρξε όντως ραγδαία άνοδος των τουριστών στη χώρα μας.

Ο όρος «tourist» χρησιμοποιήθηκε στο 1800 στην Αγγλία. Ενώ το 1963 η συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τον Τουρισμό και τα διεθνή ταξίδια, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη 21 Αυγούστου έως 5 Σεπτεμβρίου, ορίζει ως «επισκέπτη», «κάθε άτομο το οποίο μετακινείται σε μια άλλη χώρα, διαφορετική από εκείνη της μόνιμης κατοικίας του, για οποιονδήποτε λόγο εκτός από εκείνον της άσκησης αμειβομένου επαγγέλματος». Γίνεται επίσης διαχωρισμός του όρου σε τουρίστες και εκδρομείς.

Ως έτος γέννησης του Τουρισμού θα θεωρήσουμε το 1855 όταν ο Thomas Cook οργάνωσε το «Circular Club», ενώ το 1890 ιδρύεται το Touring Club στη Γαλλία και το 1895 ιδρύεται η δική μας «Ποδηλατική Εταιρία» η οποία μετονομάζεται το 1909, με τροποποίηση του καταστατικού της, σε «Ελληνική Εταιρεία Περιηγήσεων - Touring Club». Ο περιηγητισμός αποτελεί πλέον την κύρια δραστηριότητα του σωματείου που απλώς διατηρεί και ποδηλατικό τμήμα.

Πριν όμως από το 1890 εντοπίζεται η ίδρυση και άλλων σωματείων στη χώρα μας, τα οποία και αυτά αναφέρονται στον εσωτερικό τουρισμό:

- Ο «Περιπατητικός Σύλλογος» που ίδρυσε το 1887 ο καθηγητής Γιάννης Σαρρής με μέλη κυρίως μαθητές του Γυμνασίου της Πλάκας και ο «Ανευ ρεκλάμας Πεζοπορικός Σύλλογος» με μέλη δημοσιογράφους και λογίους της εποχής τον Κρυστάλλη, τον Καρκαβίτσα, τον Βλαχογιάννη κ.ά. που ιδρύθηκε το 1889 (Β. Κωνσταντινόπουλος, Στοιχεία από την Ιστορία, του ελληνικού εκδρομισμού, Αθήνα 1959). Χαρακτηριστική είναι η ονομασία του

εκδρομικού συλλόγου που ο Καμπούρογλου με φιλική συντροφιά είχε δημιουργήσει, και είχαν αυτονομαστεί «Εξερευνηταί των Αγνώστων χωρών της Αττικής», και όπου μετείχαν ο Αλ. Πάλλης, ο Περ. Γιαννόπουλος, ο Γιάννης Ζυγομαλάς, ο Γρ. Ξενόπουλος κ.ά.

- Το 1914 ακολουθεί η σύσταση της «Εταιρίας των Φιλοξένων», εκ παραλλήλου δε και η πρώτη κρατική υπηρεσία με θέμα την τουριστική οργάνωση της Ελλάδας, με την ονομασία «Γραφείον Ξένων και Εκθέσεων», στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.
- Ακολουθεί το 1929 η ίδρυση του ΕΟΤ «Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού» επί Ελ. Βενιζέλου με τον νόμο 4377/1929, στον οποίο οφείλονται και τα πρώτα τεχνικά έργα υποδομής, όπως τα τουριστικά περίπτερα σε διάφορους αρχαιολογικούς χώρους.

Όλες αυτές οι αξιέπαινες προσπάθειες και άλλες μεταγενέστερες, μέχρι τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, δεν πέτυχαν να δημιουργήσουν το απαραίτητο κλίμα για την προσέλκυση ικανοποιητικού αριθμού ξένων επισκεπτών. Και τούτο, διότι η χώρα μας ακρωτηριασμένη μέχρι το 1913 κατά τα 2/3 και με πολυτάραχο βίο 80 ετών περίπου, δεν διέθετε ούτε την κατάλληλη υποδομή ούτε τα αναγκαία στελέχη για τη λειτουργία τουριστικής κίνησης.

Με την ανακάλυψη της ατμομηχανής στις αρχές του 19ου αιώνα και την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου καθώς και την κατασκευή πολυτελών κρουαζιερόπλοιων άρχισαν οι αφίξεις στη χώρα να πληθαίνουν, αλλά για τον 19ο αιώνα και αρχές 20ού που αναφερόμαστε, αυτές είναι σποραδικές, μεμονωμένων προσώπων ή ομάδων υψηλής οικονομικής και κοινωνικής στάθμης τους οποίους μάλιστα ο λαός αποκαλούσε «λόρδους» ή «μιλόρδους».

Είναι ενδιαφέρουσα και εντυπωσιακή η περιγραφή στον ημερήσιο Τύπο της εποχής πριν από 120 χρόνια ακριβώς, της άφιξης στις 5 Μαρτίου 1893 του πολυτελούς κρουαζιερόπλοιου «Πρίγκηψ Βίσμαρκ» το οποίο με πλήρωμα 250 αντρών μετέφερε 300 περιηγητές οικονομικά και κοινωνικά εύρωστους, από την Κωνσταντινούπολη στον Πειραιά, στον όρμο της «Κρεμμυδαρούς» (η περιοχή της Δραπετσώνας, όπου βρίσκονταν μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990 οι δεξαμενές του ΟΛΠ, ήταν παλιότερα όρμος που ονομαζόταν «Κρεμμυδαρού» από τις πολλές μεγάλες

κρεμμύδες -μποτσίκια- που φύτρωναν εκεί). Η τιμή του εισιτηρίου, γι' αυτό το ταξίδι που διήρκησε ένα μήνα, έφθανε τις 2 (δύο) λίρες στερλίνες ημερησίως (όλα πληρωμένα) όταν η αγοραστική αξία της δεκάρας ήταν σημαντική. Το πλοίο ερχόμενο από Κωνσταντινούπολη, είχε επιτύχει και μερικές επίσημες τιμητικές διακρίσεις. Ο Σουλτάνος είχε απονείμει στον νεαρό πλοίαρχο το ανώτερο τουριστικό παράσημο «οσμανιέ» και είχε διαβιβάσει μέσω του υπασπιστού του, τους προσωπικούς του χαιρετισμούς προς τους ταξιδεύοντες τουρίστες προσφέροντας παράλληλα σε αυτούς μεγάλες ποσότητες ζαχαρωτών και καπνού.

1.2 Υποδομές- Τεχνολογία

Τα πράγματα για τον τουρισμό άλλαξαν με τα χρόνια λόγω της αναβάθμισης της τεχνολογίας των υποδομών αλλά η τρομακτική ώθηση για μαζικοποίηση του φαινομένου οφείλεται περισσότερο στο αυτοκίνητο και το αεροπλάνο που αντικατέστησαν τα παραδοσιακά μέσα. Ιδιαίτερος το αεροπλάνο και λόγω μείωσης της χρονο απόστασης και της προσφοράς ταξιδιωτικών πακέτων, επέτρεψε το «ταξίδι διακοπών» σε ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας.

Το άπλωμα του τουριστικού προνομίου όπως ήταν φυσικό έφερε και αλλαγές στην ψυχολογία του τουρίστα και στις μορφές του τουρισμού (συνεδριακός, αγροτουρισμός, χειμερινός, κοινωνικός τουρισμός, τουρισμός χειμερινών αθλημάτων, 3ης ηλικίας κ.λπ.).

Όλη αυτή η εξέλιξη και η πληθώρα τουριστών και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αναπτύχθηκαν καθώς επίσης και ο ανταγωνισμός με γειτονικές χώρες, προϋποθέτουν τη δημιουργία της κατάλληλης εκείνης υποδομής, που θα επιτρέψει την ανάπτυξη των σχετικών δραστηριοτήτων.

Χρέος της ηγεσίας των κρατών που ασκούν τουρισμό και της αυτοδιοίκησης που εμπλέκεται σε τοπικό επίπεδο στις δομές ανάπτυξης της περιοχής της, θα ήταν η με καλύτερο και αρτιότερο τρόπο μελέτη και οργάνωση των αναγκών κατά περιοχή, των δομών που αντέχει, για την καλύτερη και πληρέστερη εξυπηρέτηση των τουριστών της χώρας.

Δεν ονειρεύεται κανείς να επανέλθουμε στην εποχή των «λόρδων», όμως στη χώρα μας διαχρονικά η έλλειψη στρατηγικής αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα για την

υγιή προσπάθεια στην οικονομική ζωή της χώρας και την αναβάθμιση του πολιτιστικού και πνευματικού επιπέδου των λαών με βάση τη μετακίνηση από τόπο σε τόπο.

Η καταγραφή των διαφόρων σταδίων της εξέλιξης του τουριστικού φαινομένου καθώς και μια αναλυτική περιγραφή των μορφών του και των αλλαγών που πραγματοποιήθηκαν στο πέρασμα του χρόνου μέχρι την σημερινή κατάσταση αποτελούν από μόνα τους σπουδαίο γεγονός.

Η ιστορική αναδρομή ξεκινάει από το 2500π.Χ. και χωρίζεται σε τέσσερις χρονικές περιόδους, βάσει των γενικότερων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του φαινομένου.

1.3 Η Πρώτη Τουριστική Περίοδος

Η πρώτη περίοδος ξεκινά περίπου από το μέσο της τρίτης χιλιετίας π. Χ. και τελειώνει την εποχή της γενικευμένης χρήσης της ατμομηχανής στο σιδηρόδρομο, δηλαδή το 1840. Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές τουρισμού που έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα και εξελίχθηκαν στα προ Χριστού χρόνια, παράλληλα με το όλο τουριστικό φαινόμενο, είναι ο τουρισμός αναψυχής, ο επαγγελματικός τουρισμός (επαγγελματικά ταξίδια και συνεδριακός τουρισμός), ο πολιτιστικός, ο θρησκευτικός, ο αθλητικός και ο ιαματικός τουρισμός. Οι μορφές αυτές πρωτοεμφανίστηκαν (με ευρύτερα από τα σημερινά κριτήρια) στην Αρχαία Αίγυπτο, στη Μεσοποταμία (Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι και Ασσύριοι), στην Αρχαία Ελλάδα, στην Περσία και στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (στην προ Χριστού περίοδό της).

1.4 Η Δεύτερη Τουριστική Περίοδος

Η δεύτερη περίοδος διαρκεί μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η περίοδος από τη γέννηση του Χριστού μέχρι και το πρώτο μισό του 19 αιώνα (1850) περιλαμβάνει, ως γνωστόν, μικρότερες ιστορικές περιόδους, οι κυριότερες των οποίων είναι:

- Η μετά Χριστό περίοδος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μέχρι την πτώση της (300 μ.Χ.)

- Η περίοδος της Βυζαντινής αυτοκρατορίας στην Ανατολική Ευρώπη (300 - 1453 μ.Χ.)
- Η περίοδος του Μεσαίωνα στη Δυτική Ευρώπη (300- 1308 μ.Χ.)
- Η περίοδος της Αναγέννησης (1305 - 1618)25
- Η ευρύτερη περίοδος της Γαλλικής επανάστασης και των Ναπολεόντειων πολέμων.

Κατά τη διάρκεια των περιόδων αυτών, που από πολλούς συγγραφείς θεωρούνται τουριστικά ανενεργές, δεν παρουσιάστηκαν νέες μορφές τουρισμού, αλλά δεν έπαψε να υπάρχει τουριστική δραστηριότητα. Κυρίως με τη μορφή του προϋπάρχοντος θρησκευτικού, αθλητικού, ιαματικού τουρισμού και των επαγγελματικών ταξιδιών. Οι επικρατούσες τότε συνθήκες των συνεχών πολέμων μεταξύ των Κρατών της Ευρώπης και των συνεχών εθνικών ανακατατάξεων, της διάσπαρτης κοινωνικής αναταραχής, της ανασφάλειας των ταξιδιών λόγω της έντονης ληστρικής και πειρατικής δράσης, του καθεστώτος της φεουδαρχίας, του θεοκρατισμού με τους σχολαστικούς κανόνες και τους δογματικούς τύπους που επέβαλε η Δυτική Εκκλησία, της έλλειψης δρόμων, συγκοινωνιακών μέσων, του τουριστικής υποδομής και διαθέσιμου εισοδήματος και της γενικής κατάστασης όπου οι μεμονωμένοι άνθρωποι αλλά και ολόκληροι λαοί επεδίωκαν απλώς να επιβιώσουν, όλες αυτές οι συνθήκες δεν επέτρεπαν να εκδηλωθεί μια σοβαρή τουριστική δραστηριότητα.

1.5 Η Τρίτη Τουριστική Περίοδος

Η τρίτη φτάνει μέχρι τη δεκαετία του 70. Από τα χαρακτηριστικά της περιόδου από το 1850 μέχρι το 1950, τα οποία περιγράφονται αναλυτικά στην ιστορία της εξέλιξης του τουριστικού φαινομένου. Θα μπορούσε κάποιος να σταχυολογήσει τα παρακάτω, για να τα συσχετίσει με τις νέες εναλλακτικές μορφές τουρισμού που εμφανίστηκαν ή που ενισχύθηκαν.

- ✓ Η απόλυτη καθιέρωση του λεγόμενου «Grand Tour» που από νωρίτερα είχε αρχίσει, του ταξιδιού δηλαδή εκείνου που έκαναν οι γόνοι των αριστοκρατικών και πλουσίων οικογενειών της Γαλλίας, της Μεγάλης Βρετανίας και αργότερα των ΗΠΑ, για να συμπληρώσουν την ακαδημαϊκή τους μόρφωση και την κοινωνική τους συγκρότηση, επισκεπτόμενοι τις ιστορικές πόλεις της Ευρώπης που εθεωρούντο τότε κέντρα γραμμάτων και εμπορίου, όπως το Παρίσι, η Ρώμη, η Φλωρεντία κ.λπ. Τα ταξίδια αυτά ήταν μια μορφή περιηγητικού τουρισμού, με έντονα τα χαρακτηριστικά του πολιτιστικού και του μορφωτικού τουρισμού. Παρόμοια σχεδόν ήταν τα ταξίδια που οργάνωναν αργότερα πολλά Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια, στα πλαίσια μορφωτικών και εξερευνητικών προγραμμάτων, με αποστολές στους αρχαιολογικούς χώρους για ανασκαφές ή σε άλλα μέρη για μελέτη διαφόρων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- ✓ Η τεράστια ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων και η παράλληλη ανάπτυξη των οδικών δικτύων. Η χρήση του σιδηροδρόμου αποτελεί συνήθη τακτική, το αυτοκίνητο μπαίνει σιγά-σιγά στην αγορά των μετακινήσεων, ενώ στο τέλος της περιόδου εμφανίζεται δυναμικά το αεροπλάνο. Τα ταξίδια, εμπορικά ή τουριστικά, γίνονται ασφαλέστερα, γρηγορότερα και οικονομικότερα και προ παντός προσιτά στο ευρύ κοινό.
- ✓ Η απίστευτα θεαματική ανάπτυξη των ξενοδοχείων από απόψεως κατασκευής, μεγέθους και χωρητικότητας, πλήθους, βοηθητικών εγκαταστάσεων, εξοπλισμού αλλά και από απόψεως εξυπηρέτησης του πελάτη.
- ✓ Η απόλυτη καθιέρωση του θεσμού των πληρωμένων διακοπών, πρώτα στη Γαλλία (1936) και μετά στις λοιπές Ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό επιτρέπει στο μέσο εργαζόμενο πολίτη να ταξιδεύει ευκολότερα.
- ✓ Η γενικευμένη εμφάνιση των πρώτων οργανωτών ταξιδιών (Tour operators και ταξιδιωτικών γραφείων) με πρωτοπόρο τον Thomas

Cook που εμπορευματοποιεί σε μεγάλη κλίμακα τα τουριστικά πακέτα. Ο οργανωμένος τουρισμός εδραιώνεται και λόγω της χαμηλής σχετικά τιμής των πακέτων, προαναγγέλλεται ο μαζικός τουρισμός.

1.6 Η Τέταρτη Τουριστική Περίοδος

Η τέταρτη φτάνει ως σήμερα. Η περίοδος αυτή που αρχίζει από το τέλος του Β' Παγκόσμιου πόλεμου και ειδικά για τη χώρα μας από το 1950 και για άλλους τελειώνει το 1980 και για άλλους η περίοδος αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Η ανάπτυξη των συγκοινωνιών και όλων των μεταφορικών μέσων (αυτοκινήτων, πλοίων, σιδηροδρόμων) κυρίως όμως η χρήση των αεριωθουμένων αεροσκαφών που με τη μεγάλη ταχύτητα τους (ίση ή και μεγαλύτερη αυτής του Ήχου) ελαχιστοποίησαν η χρονοαπόσταση μεταξύ των τόπων προέλευσης και προορισμού των τουριστών.

- Η αύξηση των ημερών των πληρωμένων διακοπών και το υποχρεωτικό της χορήγησής τους. Στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες σήμερα, χορηγούνται στους εργαζομένους 5 κατά μέσο όρο εβδομάδες διακοπών, παραπάνω από τις 14 επίσημες αργίες και τα 52 σαββατοκύριακα του χρόνου. Στις ΗΠΑ μάλιστα χορηγούνται και 13 ημέρες ασθενείας οι οποίες και μεταφέρονται στον επόμενο χρόνο αν δε χρησιμοποιηθούν τον προηγούμενο.
- Η αύξηση των εισοδημάτων των εργαζομένων και η σχετική μείωση των τιμών πολλών τουριστικών προϊόντων και κυρίως εκείνων του οργανωμένου τουρισμού (τουριστικών πακέτων).
- Το ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης των πολιτών και η αύξηση του αριθμού εκείνων με πανεπιστημιακή εκπαίδευση, δεδομένου ότι συγκριτικές μελέτες έδειξαν ότι η τουριστική δραστηριότητα των ανθρώπων αυξάνεται ανάλογα με την εκπαίδευσή τους.

1.7 Η Σύγχρονη Τουριστική Περίοδος

Η σύγχρονη τουριστική περίοδος βρίσκεται μπροστά μας. Η αύξηση του αριθμού των τουριστών πάντα είναι επιθυμητή. Η συνεχής τουριστική ανάπτυξη πάντα είναι επιθυμητή. Δεν είναι όμως επιθυμητή ούτε η εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της θερινής μόνο περιόδου και μόνο στους τουριστικούς προορισμούς και ούτε η άναρχη, ανεξέλεγκτη και απρογραμματίστη τουριστική ανάπτυξη. Γιατί η εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας μόνο κατά τη θερινή περίοδο δημιουργεί το πρόβλημα της τουριστικής εποχικότητας και η συγκέντρωση των τουριστών σε ορισμένους μόνο τόπους, τους τουριστικούς προορισμούς, έχει σαν αποτέλεσμα οι τόποι αυτοί να υπεραναπτύσσονται τουριστικά, συχνά άναρχα και ανεξέλεγκτα, να υπερεκμεταλλεύονται από τους τουριστικούς επιχειρηματίες, συχνά ληστρικά και εξαντλητικά και τελικά να αποστερούνται τους πόρους τους, συχνά οριστικά και μη αναστρέψιμα, για να εγκαταλειφθούν τότε και να αναζητηθούν νέοι προορισμοί που παράγουν νέα τουριστικά προϊόντα. Οι επιχειρηματίες φεύγουν με τα κέρδη τους και ο ντόπιος πληθυσμός και ο τόπος τους μένουν με τα σημάδια της καταστροφής.

Σήμερα ο μαζικός τουρισμός κατηγορείται και χαρακτηρίζεται σαν τερατούργημα και σαν μια τουριστική τακτική που δεν έχει στην ουσία κανένα αντισταθμιστικό όφελος για τον τουριστικό προορισμό, τον ντόπιο πληθυσμό και το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Με βάση την μέχρι τώρα πορεία και τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το μέλλον του τουρισμού διαγράφεται ευοίωνο. Οι συνθήκες που επικρατούν παγκοσμίως δεν βοηθούν στην ανάπτυξή του, παρόλα αυτά προβλέπεται ότι ο αριθμός αφίξεων των τουριστών θα αυξηθεί. Όσον αφορά την Ελλάδα, συνεισφέρει σημαντικά στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν και αποτελεί μοχλό ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία. Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων βοήθησε στην προβολή της χώρας και πραγματοποιήθηκαν μεγάλες επενδύσεις για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη.

Κεφάλαιο 2^ο

2.1 Μαζικός Τουρισμός και Αγροτουρισμός

Ο μαζικός τουρισμός, -λόγω της υπερ-συγκέντρωσης ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επιφέρει στο χώρο,- είναι η δραστηριότητα που αλλάζει βαθμιαία τη λειτουργία της φύσης, καταναλώνει τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους, μετατρέπει τα τοπία, επεκτείνει τις αστικές ζώνες και παράγει σημαντικά φορτία αποβλήτων. Ο μαζικός τουρισμός με την υπερ-ανάπτυξή του ή/και με την άναρχη ανάπτυξή του, απαξιώνει «το έδαφος που πατάει» και βαθμιαία χάνει το δυναμισμό του.

Ο αγροτουρισμός έχει ως προϋπόθεση της ύπαρξής του την ενσωμάτωση με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μέσα σε όρια που η μικρή κοινωνία και η ίδια η φύση θέτει. Δεν χρησιμοποιεί τη φύση απλά και μόνο ως υποδοχέα της εγκατάστασής του, αλλά ως χώρο πραγμάτωσής του. Από την άποψη αυτή βρίσκεται σε αντιδιαστολή με το μαζικό τουρισμό.

Ο αγροτουρισμός και ο μαζικός τουρισμός ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες των τουριστών και απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων.

Ο μαζικός τουρισμός είναι ο τουρισμός του πακέτου και της παραλίας. Για την περιοχή μας παραδοσιακά βασίζεται στον «ήλιο και θάλασσα». Είναι μαζικός (μεγάλης κλίμακας), απρόσωπος και παθητικός, αφήνει πολύ μικρό βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Παρότι είναι ο φτηνότερος, στις μέρες μας απαιτεί υψηλά επίπεδα ποιότητας υπηρεσιών.

Ο αγροτουρισμός είναι αντίθετα ήπιος και επιλεκτικός τουρισμός, ιδιαίτερα απαιτητικός, συμμετοχικός σε μικρές ομάδες (μικρής κλίμακας), πιο ανεξάρτητος, με μεγάλο βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Άνθρωποι με ειδικά ενδιαφέροντα, αναζητούν μια αυθεντική επαφή τους με τη φύση, τον τοπικό πολιτισμό, τους ανθρώπους, με τη ζωή στην ύπαιθρο, την άσκηση στην φύση. Εδώ μέσα η απαίτηση για ποιότητα δεν περιορίζεται μόνο στο χώρο διαμονής, αλλά και στο δημόσιο χώρο (φυσικό και πολιτιστικό).

2.2. Οι Νέες Τάσεις

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια σταδιακή μεταστροφή των προτιμήσεων των τουριστών - και αντίστοιχα στην προσφορά τουριστικών υπηρεσιών- προς πιο ειδικές και ανεξάρτητες μορφές, προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του κάθε τουρίστα για περιπλάνηση στη φύση, αναζήτηση πολιτισμικών δραστηριοτήτων, έντονη άσκηση, αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων ζωής και διάφορες άλλες ειδικές μορφές κτλ. Οι νέες τάσεις φανερώνουν μια στροφή από το μαζικό απρόσωπο και παθητικό τουρισμό, σε τουρισμό συμμετοχικό, επιλεκτικό, με σεβασμό στο τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον.

Αλλαγές παρατηρούνται στη συχνότητα και διάρκεια των διακοπών, στην κατανομή τους στο χρόνο και στην ποικιλία των σκοπών για αναψυχή. Ο πιο σημαντικός παράγοντας σχετίζεται ίσως με μία αλλαγή και εξέλιξη των ψυχαγωγικών αναγκών και κινήτρων των σύγχρονων ανθρώπων. Η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, που εντείνεται από τη σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας, προσφέρει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες απόδρασης, οι οποίες είναι και κατανεμημένες στο σύνολο του έτους. Οι διακοπές δε θεωρούνται πια ως ένας απλός παραθερισμός στη θάλασσα. Η ανάπτυξη της αστικοποίησης δημιουργεί μία πολύ ισχυρή επιθυμία για υπαίθριες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ο σύγχρονος τουρίστας αναζητά μάλλον τη διαφυγή σ' ένα νέο τρόπο ζωής που δεν του φέρνει στο μυαλό παραστάσεις της καθημερινότητας του. Είναι ένα άτομο περισσότερο συμμετοχικό και ενεργό, παρά παθητικό και αντικείμενο περιποιήσεων.

Οι νέες τάσεις και ειδικές απαιτήσεις στην τουριστική ζήτηση γενικά επιβάλλουν με έμφαση την ποιότητα στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν. Μέρος αυτής της ποιότητας είναι και το περιβάλλον (φυσικό και πολιτισμικό). Η ποιότητα αποτελεί και ουσιαστική προϋπόθεση για την μακροχρόνια διατήρηση της ίδιας της τουριστικής δραστηριότητας. Ο τουρισμός σταδιακά επανα-προσανατολίζεται με βάση την ποιότητα και την αξία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου. Η ανάπτυξή του σε μια περιοχή είναι άμεσα συναρτημένη με τη διαθεσιμότητα φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

Σήμερα οι τουρίστες αναζητούν ολοένα και περισσότερο εξατομικευμένες επιλογές και η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει, με τη χρήση κυρίως ηλεκτρονικών μέσων, την αναζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ατομικές ανάγκες του χρήστη, με σκοπό

τη βέλτιστη εξισορρόπηση ανάμεσα στην ποιότητα και τη θετική εμπειρία, από τη μία πλευρά, και στην τιμή του προϊόντος, από την άλλη.

"Νέο πρότυπο διακοπών" και "αγροτουρισμός" φαίνεται να "δένονται" σε μια σχέση αίτιου - αιτιατού, χωρίς σαφείς και προκαθορισμένους ρόλους. Χωρίς να μπορεί να διακριθεί εύκολα το αν υπήρξε συνειδητή προσέγγιση ή αντίθετα μια φυσική απόληξη κάποιων αναγκών, χωρίς να μπορεί ξεκάθαρα να διακριθεί το αν ο αγροτουρισμός γεννήθηκε ακριβώς από τις εσωτερικές αυτές ανθρώπινες ανάγκες ή αντίθετα ώθησε τον άνθρωπο στο να πλησιάσει και να κατανοήσει καλύτερα τη μαγεία της καθαρής φυσικής ζωής.

Ίσως ο τουρισμός στο χωριό να δίνει την ευκαιρία στον άνθρωπο να κατανοήσει καλύτερα τον ίδιο του τον εαυτό, να επανεξετάσει τη σχέση του με το γύρο χώρο του καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη αντίστοιχη προσπάθεια.

2.2.1 Ορισμός του Εναλλακτικού Τουρισμού

Με τον όρο εναλλακτικός τουρισμός ορίζεται το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες υπηρεσίες διακρίνονται από εξειδίκευση και η οποία είναι ανάλογη με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, απευθύνονται σε ένα εξειδικευμένο κοινό, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν χωρίς να καταστρέφουν τα ιδιαίτερα φυσικά κάλλη μίας περιοχής.

Τα κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι:

- ✚ Η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με την φύση
- ✚ Η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων
- ✚ Η αποφυγή των κοσμικών παραλιών

Ο συνδυασμός των διακοπών με την προσφορά εθελοντικής εργασίας συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και προσφέρει λύσεις σε προβλήματα της τουριστικής εποχικότητας. Θεωρείται μικρής κλίμακας ανάπτυξης του τουρισμού, που προέρχεται και οργανώνεται από τον τοπικό πληθυσμό ή τους τοπικούς φορείς και προσελκύει τουρίστες με ειδικά ενδιαφέροντα.

2.2.2 Οι Μορφές του Εναλλακτικού Τουρισμού που Αναπτύσσονται στην Ελλάδα

Τα σημαντικότερα είδη τουρισμού που συνθέτουν αυτό που ονομάζουμε εναλλακτικό τουρισμό είναι:

- Αγροτουρισμός
- Επαγγελματικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Μαθησιακός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας
- Κοινωνικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Ορεινός-ορειβατικός τουρισμός
- Χιονοδρομικός τουρισμός και τουρισμός χειμερινών αθλημάτων
- Περιπατητικός τουρισμός
- Οικοτουρισμός

2.2.3 Η Έννοια του Αγροτουρισμού

Αγροτουρισμός ονομάζεται η εναλλακτική εκείνη μορφή τουρισμού η οποία αναπτύσσεται σε μη τουριστικά κορεσμένες αγροτικές περιοχές και συνδέεται με κοινωνικές, περιβαλλοντικές και πολιτισμικές αξίες, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους «οικοδεσπότες» όσο και στους «φιλοξενούμενους» των περιοχών αυτών να υφίστανται αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες. Ως δραστηριότητα αναπτύσσεται από τους μόνιμους κάτοικους των περιοχών του πρωτογενούς τομέα, οι οποίοι χρησιμοποιούν τον αγροτουρισμό ως συμπληρωματική πηγή εισοδήματος. Τα άτομα που επιλέγουν την εναλλακτική αυτή μορφή του τουρισμού είναι άτομα που αναζητούν στις διακοπές τους τη «φόρμουλα των 3Φ» (Φύση-Φιλία-Φιλοξενία) και απορρίπτουν ή δεν νιώθουν ότι τους εκφράζει εκείνη των 3S (Sun-Sea-Sand) του μαζικού τουρισμού, όπως αυτή έχει εξελιχθεί στις μέρες μας. Τα άτομα αυτά τις περισσότερες φορές έχουν συγκεκριμένα ενδιαφέροντα (φυσιολάτρες, παρατηρητές

πουλιών, παρατηρητές χλωρίδας και πανίδας, ορειβάτες κ.ά.) και είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένα στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του αγροτουριστικού προϊόντος είναι:

- Η απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και η γνωριμία με τα χαρακτηριστικά φυσικά τοπία, τα τοπία φυσικού κάλλους και την πανίδα και χλωρίδα των εκάστοτε περιοχών.
- Η επαφή και η γνωριμία με την τοπική αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων, η συμμετοχή σε τοπικές πολιτιστικές εκδηλώσεις κτλ.
- Η προσφορά διαφοροποιημένων, υψηλής ποιότητας τουριστικών προϊόντων για παράδειγμα βιολογικών παραδοσιακών προϊόντων, προϊόντων προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης, προστατευόμενης γεωγραφικής ένδειξης.
- Η παρατήρηση των γεωργικών δραστηριοτήτων και πιθανώς η συμμετοχή σε αυτές.
- Η άσκηση παράλληλων τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο (ορειβασία, πεζοπορία, ανεμόπτερο πλαγιάς κτλ.).

Η Ελλάδα διαθέτει ιδιαίτερα πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον, καθώς παρά την μικρή της έκταση παρουσιάζει σπάνια γεωμορφολογία με έντονες αντιθέσεις και πολλές περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας. Χιλιάδες δαντελωτές ακτές, επιβλητικά βουνά, σπήλαια και φαράγγια, λίμνες, ποτάμια, βιότοποι εξαιρετικής ομορφιάς και μοναδικά οικοσυστήματα «προικίζουν» την ελληνική γη με εντυπωσιακά τοπία, τα οποία σε συνδυασμό με το ήπιο κλίμα της χώρας καθιστούν την Ελλάδα ιδανικό προορισμό για τους λάτρεις του οικολογικού εναλλακτικού τουρισμού.

Επισκεπτόμενος διάφορες περιοχές της χώρας, ο φυσιολάτρης-περιηγητής έχει την ευκαιρία:

- ✚ Να περιπλανηθεί στα αισθητικά δάση ή να εξερευνήσει τους εθνικούς δρυμούς όχι μόνο στην ορεινή ενδοχώρα αλλά και σε ορισμένα νησιά ή κοντά σε ποταμούς ή λίμνες

- ✚ Να απολαύσει τα υπέροχα μνημεία της φύσης, τα φαράγγια, τα σπήλαια και τους καταρράκτες
- ✚ Να παρατηρήσει και να θαυμάσει τα σπάνια είδη πουλιών που φωλιάζουν ή καταφεύγουν στα παράκτια οικοσυστήματα και τους υγροτόπους (βραχώδεις ακτές, αμμώδεις παραλίες, αμμοθίνες, δέλτα ποταμών, λίμνες, έλη κτλ.)
- ✚ Να μελετήσει την εξαιρετική ποικιλία της χλωρίδας στην ελληνική ύπαιθρο
- ✚ Να συμμετάσχει σε δραστηριότητες extreme σπορ (κανό-καγιακ, rafting, monocrift, hydro speed, ποδήλατο βουνού κ.ά.) που τα τελευταία χρόνια γνωρίζουν θεαματική άνοδο στην Ελλάδα
- ✚ Να διαμείνει σε πρότυπες αγροτουριστικές μονάδες, που αναπτύσσονται σε όλη την επικράτεια και δίνουν την δυνατότητα στον επισκέπτη να γνωρίσει την τοπική αρχιτεκτονική, πολιτιστική και γαστρονομική παράδοση, αλλά και τα προϊόντα, τις αγροτικές ασχολίες και την καθημερινή ζωή των κατοίκων κάθε περιοχής

Οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από την ρύπανση, την αποφυγή κάθε ενόχλησης των φυσικών βιοτόπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων.

Τα κυριότερα μέρη που μπορεί ο επισκέπτης να χαρεί την φύση και να ζήσει οικολογικά είναι:

- ✓ Η λιμνοθάλασσα στο Πόρτο Λάγος, Ν. Ξάνθης
- ✓ Η λίμνη Λαγκαδά, Ν. Θεσσαλονίκης
- ✓ Η λίμνη Βόλβη, Ν. Θεσσαλονίκης
- ✓ Η λίμνη Κερκίνη, Ν. Κιλκίς
- ✓ Οι εκβολές του ποταμού Αξιού, Ν. Θεσσαλονίκης
- ✓ Οι εκβολές του ποταμού Λουδία, Ν. Θεσσαλονίκης
- ✓ Η λίμνη Μικρή Πρέσπα, Ν. Φλώρινας
- ✓ Η κοιλάδα Τεμπών, Ν. Λάρισας
- ✓ Τα ποτάμια Βίκου και Αώου, Ν. Ιωαννίνων
- ✓ Η Πίνδος, Ν. Ιωαννίνων
- ✓ Ο Όλυμπος, Ν. Πιερίας
- ✓ Ο Παρνασσός, Ν. Βοιωτίας

- ✓ Η Πάρνηθα, Ν. Αττικής
- ✓ Η Στενή, Ν. Ευβοίας
- ✓ Το Φοινικόδασος Βάι, Ν. Λασιθίου
- ✓ Ο Αίνος, Ν. Κεφαλληνίας

Πηγή ΕΟΤ(www.gnto.gr)

Τα είδη των αγροτουριστικών καταλυμάτων είναι τα εξής:

- Μικρές ξενοδοχειακές μονάδες-ξενώνες
- Ενοικιαζόμενα δωμάτια στα σπίτια αγροτών
- Αγροτικές παραδοσιακές κατοικίες

Τα χωριά είναι προνομιακός χώρος για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Περιορίζεται στην ανάπτυξη μικρής κλίμακας τουριστικών εγκαταστάσεων που ανήκουν στους ίδιους τους κατοίκους τους. Τα τουριστικά προϊόντα αυτών των δραστηριοτήτων θεωρούνται τοπικά, αφού η πρωτοβουλία και διαχείρισή τους ανήκει κατά κύριο λόγο στους ανθρώπους μιας "περιοχής".

Ο «αγροτουρισμός στα χωριά» είναι η δραστηριότητα που αναπτύσσεται από τους απασχολούμενους κύρια στην γεωργία σε οικογενειακές ή συνεταιριστικές τουριστικές μονάδες, με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας, τόσο από την εκμετάλλευση των τουριστικών καταλυμάτων, όσο και από την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής.

Ο τουρισμός στον αγροτικό χώρο αντιπροσωπεύει για τους γεωργούς ένα από τα λίγα μέσα για διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους και για καλύτερη αξιοποίηση της παραγωγής και της κληρονομιάς τους. Ως οικονομική δραστηριότητα, αποτελεί παράγοντα επιβίωσης και ανάπτυξης. Ως εκ τούτου η σημασία του είναι ουσιώδης για τον αγροτικό κόσμο και για την περιοχή μας.

Ο τουρισμός στα χωριά περιλαμβάνει ένα εύρος δραστηριοτήτων που αφορούν τη φύση και την αγροτική ζωή. Το είδος αυτό του τουρισμού είναι οργανωμένο στη βάση μικρών ομάδων τουριστών που κατά κανόνα εξυπηρετούνται από τοπικές επιχειρήσεις. Προσφέρει πρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος στις τοπικές κοινωνίες, ενώ συμβάλλει και στην προστασία και ανάδειξη των τοπικών

φυσικών και πολιτισμικών πόρων, που αποτελούν και τη βάση αυτού του είδους τουρισμού.

Ο αγροτουρισμός λοιπόν είναι μια μορφή ήπιου τουρισμού κατά την οποία οι επισκέπτες μένουν σε αγρόκτημα και συμμετέχουν σε αγροτικές εργασίες. Σημείο αναφοράς των διακοπών σε ένα αγρόκτημα-ξενώνα είναι η άμεση επαφή του επισκέπτη με την αγροτική ζωή, τις καλλιέργειες, με την φύση, τη χλωρίδα και την πανίδα, κάτι το ιδιαίτερο για το μεγαλύτερο ποσοστό του σύγχρονου Ευρωπαϊού πολίτη, κατοίκου αστικής περιοχής. Πέρα από την υποδοχή και τη φιλοξενία του επισκέπτη σε ένα περιβάλλον λιτό με τοπικό χαρακτήρα και όλες τις απαραίτητες ανέσεις, προβλέπεται και η ενεργή συμμετοχή του τουρίστα σε ένα σύνολο δραστηριοτήτων.

Η βασική ιδιαιτερότητα της πρακτική αυτής της μορφής τουρισμού στις ανεπτυγμένες αγροτουριστικά χώρες (Ισπανία, Γερμανία, Γαλλία) είναι πως βασίζεται σε διαμονή σε φάρμες στο ύπαιθρο, κάτι το οποίο δεν υπάρχει στον αντίστοιχο βαθμό στην Ελλάδα, αν και διαθέτει μεγάλο αξιοποιήσιμο κεφάλαιο προς αξιοποίηση (λαϊκός και πολιτιστικό πλούτος, γεωφυσικά στοιχεία, κ.τ.λ.) και με τις κατάλληλες προσαρμογές στα δεδομένα του Ελληνικού τοπίου, ο Ελληνικός Αγροτουρισμός μπορεί να βρεθεί σε ανταγωνιστική θέση συμβάλλοντας έτσι στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ παράλληλα ενισχύει το εισόδημα των κατοίκων.

Ο αγροτουρισμός ως δραστηριότητα δεν έχει σαφή ορισμό. Γενικά συνηθίζεται να αποκαλείται αγροτουρισμός (rural tourism ή tourism rural, agro-tourism κ.λ.π.) το φαινόμενο των τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο, σε αντιδιαστολή με τον τουρισμό μέσα στα αστικά κέντρα και τις ανεπτυγμένες παράκτιες περιοχές. Αυτό όμως δεν είναι αρκετό.

Σήμερα η έννοια των προϊόντων «αγροτικού τουρισμού» δεν είναι ταυτόσημη με την έννοια του τουρισμού σε αγροκτήματα -με την μορφή δηλαδή που ξεκίνησε- αλλά περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία σχημάτων που διαφέρουν και από χώρα σε χώρα. Έτσι, πολλά και διαφορετικά είδη εναλλακτικού τουρισμού, που αντιστοιχούν σε πολύ διαφορετικές καταστάσεις τουρισμού και συνδέονται με τη φύση, «οικοτουρισμός», «πράσινος τουρισμός», «οικολογικός τουρισμός», «φυσιολατρικός

τουρισμός», «ορεινός τουρισμός», «αθλητικός τουρισμός», «τουρισμός περιπέτειας» κτλ. θα μπορούσαν να ενταχθούν στην κατηγορία του «αγροτουρισμού».

Ακόμη πάντως και αν γίνει δεκτός ο ευρύς ορισμός του αγροτουρισμού, ως τουριστική δραστηριότητα στην ύπαιθρο είναι φανερό, ότι ο αγροτουρισμός αντιδιαστέλλεται πλήρως με το μαζικό ή οργανωμένο παραθεριστικό τουρισμό και αποκλείει μορφές ανάπτυξης, όπως αυτές του μαζικού τουρισμού - κυρίαρχη μορφή του ελληνικού τουρισμού.

Ο «αγροτικός τουρισμός» καταχωρείται ως τουρισμός μικρής κλίμακας. Ένα κοινό χαρακτηριστικό του είναι ότι θεωρείται «τοπικός τουρισμός», τουρισμός "της περιοχής", που η πρωτοβουλία και διαχείρισή του ανήκει στους ανθρώπους μιας "περιοχής".

Τουρισμός στα χωριά

Τα χωριά είναι προνομιακός χώρος για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Περιορίζεται στην ανάπτυξη μικρής κλίμακας τουριστικών εγκαταστάσεων που ανήκουν στους ίδιους τους κατοίκους τους. Είναι μια δραστηριότητα που αναπτύσσεται από τους απασχολούμενους κύρια στην γεωργία, σε οικογενειακές ή συνεταιριστικές τουριστικές μονάδες, με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας, τόσο από την εκμετάλλευση των τουριστικών καταλυμάτων, όσο και από την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής.

Ο τουρισμός στον αγροτικό χώρο αντιπροσωπεύει για τους γεωργούς ένα από τα λίγα μέσα για διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους και για καλύτερη αξιοποίηση της παραγωγής και της κληρονομιάς τους. Ως οικονομική δραστηριότητα, αποτελεί παράγοντα επιβίωσης και ανάπτυξης. Ως εκ τούτου η σημασία του είναι ουσιώδης για τον αγροτικό κόσμο.

Ο τουρισμός στα χωριά περιλαμβάνει ένα εύρος δραστηριοτήτων που αφορούν τη φύση, τον τοπικό πολιτισμό και την αγροτική ζωή. Προσφέρει πρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος στις τοπικές κοινωνίες, ενώ συμβάλλει και στην προστασία και ανάδειξη των τοπικών φυσικών και πολιτισμικών πόρων.

2.2.4 Η Ανάγκη για Σχεδιασμένη Σύνδεση Αγροτουρισμού με τους Φυσικούς και Πολιτιστικούς Πόρους

Ο τουρισμός στα χωριά απαιτεί σχεδιασμό. Αποδίδει όταν λειτουργεί βάσει ενός σχεδίου που να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης και προστασίας μιας περιοχής. Είναι κρίσιμο και σημαντικό να υπάρχει ένα συνολικότερο σχέδιο, που θα περιλαμβάνει την ελεγχόμενη ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων και την προστασία της φύσης και το οποίο θα συντάσσεται με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών.

Δεδομένου ότι ο τουρίστας στον αγροτουρισμό δεν είναι εσώκλειστος σε μια μονάδα αλλά κινείται ελεύθερος ή υπό καθοδήγηση στο δημόσιο χώρο, η γενική εντύπωση που προσλαμβάνει επηρεάζεται από την αξία του. Έτσι η αγροτουριστική ανάπτυξη στα χωριά δεν εξαρτάται μόνο από το πλήθος και την ποιότητα των καταλυμάτων αλλά ίσως περισσότερο από την οργάνωση και την ποιότητα του δημόσιου χώρου. Μπορεί ο γενικότερος σχεδιασμός και προγραμματισμός να είναι ο αναγκαίος και βασικός παράγοντας αγροτουριστικής ανάπτυξης, ωστόσο οι μικρές παρεμβάσεις και η φροντίδα για πολιτισμένο περιβάλλον (καθαριότητα, καλαισθησία κτλ) έχουν ίση αξία και είναι στο χέρι των τοπικών κοινωνιών και των τοπικών αρχών.

Η διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων, μονοπάτια, λιθοδομές, τουαλέτες, παρτέρια, πινακίδες, η συντήρηση των μνημείων, η διατήρηση των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών προτύπων, αποτελούν εκ των πραγμάτων υποχρεωτική ενασχόληση των τοπικών αρχών και κοινωνιών που επιθυμούν την αγροτουριστική ανάπτυξη της περιοχής τους.

Αγροτουρισμός λοιπόν με μοναδική υπηρεσία την προφορά καταλύματος δεν γίνεται. Ή όπου επιχειρείται αποτυγχάνει. Σύμφωνα με τη συλλογιστική μας η φιλοξενία στα καταλύματα συνδέεται οργανικά με το πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον τους. Αυτή η σύνδεση δεν μπορεί να προκύψει από μόνη της. Απαιτείται η κατάλληλη οργάνωση και η οποία αποτελεί υπηρεσία που προσφέρεται από την αγροτουριστική επιχείρηση. Το γεγονός όμως ότι η μικρή επιχείρηση δεν εξουσιάζει και δεν διαχειρίζεται την ποιότητα του «περιβάλλοντός» της ή δεν μπορεί να αναλάβει το κόστος της, συνεπάγεται ότι οι τοπικοί φορείς πρέπει να αναλάβουν αυτή την υποχρέωση. Σε κάθε περιοχή που επιζητείται η ανάπτυξη του αγροτουρισμού ή υπάρχουν αγροτουριστικές μονάδες πρέπει να διαμορφώνονται και να εφαρμόζονται τα κατάλληλα σχέδια αξιοποίησης των πολιτιστικών και φυσικών πόρων.

Η ύπαιθρος στην Κρήτη, στην Ελλάδα, αλλά και στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες παρουσιάζει μια τεράστια ποικιλομορφία, διαθέτει ένα σημαντικό απόθεμα πολιτιστικών και φυσικών πόρων. Το ζητούμενο είναι η Πολιτεία, οι τοπικοί φορείς που ενδιαφέρονται για την τοπική ανάπτυξη, την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων προβλημάτων των αγροτικών περιοχών, να έχουν ένα τέτοιο προσανατολισμό. Να συνεργαστούν με τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις, να διαμορφώνουν σχέδια, να αναλαμβάνουν την οργάνωση και διαχείριση του δημόσιου χώρου, ώστε να εξασφαλίζεται η ποιότητά του, να ενσωματώνονται και να εμπλουτίζονται οι τουριστικές δραστηριότητες κάθε περιοχής. Μεθοδολογίες και καλές πρακτικές υπάρχουν σε κάθε τόπο. Αυτό που χρειάζεται είναι η πολιτική βούληση, η δουλειά και η διορατικότητα να δημιουργήσει κανείς κάτι το ιδιαίτερο, το ξεχωριστό, το νέο, το ποιοτικότερο.

Κεφάλαιο 3ο

Αγροτουρισμός και Οικοτουρισμός στην Κρήτη

3.1 Αγροτουρισμός

Η «επιστροφή στη φύση», μέσω των μονάδων του εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν στο νησί, είναι μια ανεπανάληπτη εμπειρία. Ο άνθρωπος επιστρέφει στη φύση, από την οποία έχει αποκοπεί, εξαιτίας του τρόπου ζωής του. Στις μονάδες αυτές βιώνει κανείς ένα ξεχασμένο τρόπο ζωής για το σύγχρονο άνθρωπο, αισθάνεται τη χαρά της δημιουργίας καθώς συμμετέχει στη διαδικασία καλλιέργειας της γης ή σε κτηνοτροφικές εργασίες. Εδώ, απλές τροφές, όπως το ψωμί, τα λαχανικά και τα φρούτα είναι κάτι παραπάνω από νόστιμα και είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας.

3.1.1 Οι Μορφές του Αγροτουρισμού

Οι κυρίαρχες μορφές αγροτουρισμού σε διεθνές επίπεδο είναι οι διακοπές σε αγροκτήματα και οι διακοπές σε αγροτικά καταλύματα (αγροικίες) που βρίσκονται μέσα στον αγροτικό οικισμό. Η Ελλάδα με τη μεγάλη οικιστική της διασπορά, με την πολυνησιακή της συγκρότηση, με την αποκεντρωμένη μνημειακή της τοπογραφία, με το εναλλασσόμενο τοπίο, με τις μορφολογικές της αντιθέσεις και με τις διαφοροποιημένες κλιματολογικές της συνθήκες, συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη μιας πλατιάς κλίμακας μορφών αγροτουρισμού.

Οι μορφές αυτές μπορούν να καταταχθούν σε δύο κατηγορίες :

- 1) **Ο αμιγής αγροτουρισμός**, όπου οι φιλοξενούμενοι πέρα από τον κύριο προορισμό τους (διακοπές – ανάπαυση), ασχολούνται είτε με αγροτικές εργασίες κατά κανόνα στο αγρόκτημα (περιποίηση ζώων, άρμεγμα, τυροκομία, θερισμός, τρυγητός, λιομάζωμα, οπωροκηπευτική, μελισσοκομία, κτλ.), είτε και πολλές φορές παράλληλα, με ψυχαγωγικές δραστηριότητες, από αυτές που τους προσφέρει το περιβάλλον της αγροτικής περιοχής (κολύμπι, ψάρεμα, πεζοπορία, ορειβασία, κυνήγι, ιππασία, κτλ.).
- 2) **Ο σύνθετος αγροτουρισμός**, όπου οι τουρίστες, πέρα από τις παραπάνω δραστηριότητες, που μπορούν να αναπτύξουν μάλλον περιθωριακά, ικανοποιούν κύρια, κάποιες προσωπικές ανάγκες τους, που εξειδικεύουν τον αγροτουρισμό της περιοχής, όπως για παράδειγμα τουρισμός υγείας, αθλητισμού, φυσιολατρίας, θρησκείας, πολιτισμού.

3.1.2 Κύριες μορφές αμιγή αγροτουρισμού στην Ελλάδα

- Αγροτουρισμός σε χωριά ιδιαίτερου φυσικού κάλους (ορεινά και μη) που προσελκύουν τους επισκέπτες, αξιοποιώντας την ομορφιά της τοποθεσίας τους.
- Αγροτουρισμός σε νησιωτικές ή παραλιακές περιοχές οι οποίες αξιοποιούν κυρίως τους θερινούς μήνες τον ήλιο και τη θάλασσα.
- Αγροτουρισμός σε παραδοσιακούς οικισμούς οι οποίοι έχουν να αναδείξουν μια ξεχωριστή αρχιτεκτονική που προσελκύει τον κάτοικο των τσιμεντένιων αστικών κέντρων.
- Αγροτουρισμός κοντά σε προστατευόμενες περιοχές, όπως εθνικούς δρυμούς και υδροβιότοπους οι οποίες εκτός από φυσικό κάλλος, αναλαμβάνουν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις των επισκεπτών σε θέματα οικολογίας.
- Αγροτουρισμός σε καταλύματα συνεταιριστικής μορφής, όπου τα μέλη των συνεταιρισμών, κυρίως γυναίκες προσφέρουν προϊόντα δικής τους ή τοπικής παραγωγής και αυθεντική φιλοξενία.

3.1.3 Κύριες μορφές σύνθετου αγροτουρισμού στην Ελλάδα

- Αγροτουρισμός σε περιοχές με ιαματικές πηγές, γνωστές ως λουτροπόλεις, όπου σε ειδικά υδροθεραπευτήρια οι τουρίστες υπόκεινται σε κάποιες θεραπευτικές αγωγές, σε ένα συνδυασμό αποτοξίνωσης και σωματικής χαλάρωσης.
- Αγροτουρισμός σε ορεινά χωριά στην περιοχή των οποίων λειτουργεί

- οργανωμένο χιονοδρομικό κέντρο, που αποτελεί το στοιχείο έλξης των τουριστών.
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές με αθλητικές εγκαταστάσεις, όπου προσφέρονται όλες οι δυνατότητες για ανάπαυση και άθληση.
- Αγροτουρισμός σε κατασκηνωτικούς χώρους (camping), που βρίσκονται στον περίγυρο αγροτικών οικισμών με τους οποίους συνδέονται οικονομικά κοινωνικά και πολιτισμικά.
- Αγροτουρισμός για παιδιά μικρής ηλικίας, που πραγματοποιείται σε παιδικές κατασκηνώσεις με αθλητικές εγκαταστάσεις, πλήρη φιλοξενία και προσφορά μορφωτικού, ψυχαγωγικού προγράμματος.
- Αγροτουρισμός σε κέντρα διερχομένων τουριστών που βρίσκονται σε ειδικούς κόμβους και δέχονται περαστικούς για να τους προσφέρουν φιλοξενία
- Αγροτουρισμός σε αγροτικές περιοχές όπου υπάρχουν πολιτιστικά ενδιαφέροντα. Οι διακοπές στις περιοχές αυτές συνδέονται με πνευματικές ενασχολήσεις.

Όλες οι παραπάνω μορφές αγροτουρισμού στην Ελλάδα εντοπίζονται σε αγροτικές περιοχές, οι τύποι των καταλυμάτων είναι κυρίως δωμάτια εντός της οικίας της αγροτικής οικογένειας ή καταλύματα που αποτελούν προέκταση της κατοικίας, είτε τέλος ανεξάρτητα της οικίας δωμάτια, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της ιδιωτικής ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών.

3.2 Οι Δραστηριότητες στον Αγροτουρισμό

Ο αγροτουρίστας δεν αναζητά τις παθητικές διακοπές. Η παραμονή στην ύπαιθρο μπορεί να εμπλουτισθεί με ποικίλες δραστηριότητες, με τα λεγόμενα «σπορ κοντά στη φύση» ή «σπορ περιπέτειας». Ένα ορμητικό ποτάμι μπορεί να είναι μια θαυμάσια ευκαιρία για την διοργάνωση αθλημάτων όπως το ράφτινγκ ή τα κανώ. Τα περιπατικά μονοπάτια που διασχίζουν περιοχές της χώρας, όπως το Ε4 ή Ε9 αφορμή για την διοργάνωση ομάδων πεζοπορίας. Το Trekking, η ορειβασία, το ποδήλατο ή η κατάβαση βουνού, η τοξοβολία, η ιππασία όλες οι μορφές δραστηριοτήτων, που συνδυάζουν τον τουρισμό περιπέτειας με την ενεργή συμμετοχή και δράση στη φύση, μπορούν να συμβάλλουν στον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού «πακέτου».

Ιδιαίτερη θέση όμως κατέχουν στον αγροτουρισμό οι δραστηριότητες που αξιοποιούν τα πολιτιστικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά, γαστρονομικά στοιχεία της περιοχής. Έτσι η αξιοποίηση για την δυνατότητα επίσκεψης και ξενάγησης σε παλιά μοναστήρια, εκκλησίες, γεφύρια, οινοποιεία, τυροκομία εργαστήρια χειροτεχνίας, η συμμετοχή σε πανηγύρια και τοπικές γιορτές, στο μάζεμα της ελιάς ή του τρύγου, ακόμα και τα μαθήματα τοπικής κουζίνας, όλα μπορούν να προσδώσουν στον Αγροτουρισμό την ξεχωριστή τοπική ταυτότητα και να τον αναδείξουν σε μοναδικό προϊόν.

Στον Αγροτουρισμό είναι σαφές πως αναζητάμε την αυθεντικότητα και την μοναδικότητα σε κάθε της μορφή και έκφραση. Η Ελλάδα διαθέτει μια σημαντική και αξιόλογη ποικιλομορφία στα ιδιαίτερα τοπικά χαρακτηριστικά, που την κάνουν μια χώρα μοναδική. Βασισόμενη σε αυτό μπορεί να αναδείξει αυτή την πολυμορφία χωρίς λόγο να υιοθετεί αντιγραφές και να ομοιογενοποιεί το προϊόν του Αγροτουρισμού. Στην Ελλάδα υπάρχει ένα ανεκμετάλλευτο δυναμικό που μπορεί να δημιουργήσει ένα εξειδικευμένο μοντέλο Αγροτουρισμού για κάθε περιοχή. Δεν υπάρχει λοιπόν κανένας τρόπος να μιμείται αντίστοιχα μοντέλα άλλα ούτε και να εφαρμόζει ένα συγκεκριμένο μοντέλο Αγροτουρισμού σε μια ενιαία κλίμακα. Είτε πρόκειται για καταλύματα, είτε για επιχειρήσεις ή για όποιες δραστηριότητες Αγροτουρισμού, η διαφορά έγκειται στο να ανακαλύψουμε τα μοναδικά, πρωτότυπα στοιχεία της κάθε περιοχής, τους πόρους που κανείς ακόμα δεν έχει αναδείξει ή δεν έχει σκεφθεί να αξιοποιήσει. Όσο πιο πρωτότυπα, τόσο καλύτερα αναδεικνύουμε τον Αγροτουρισμό στην ιδιαίτερη και ποιοτική μορφή του. Η φαντασία και η έρευνα παίζουν μεγάλη σημασία σ' αυτή την προσπάθεια. Η αναβίωση των παραδόσεων του τόπου, τα ξεχασμένα έθιμα ή τα μουσικά ακούσματα, οι αρχιτεκτονικές τάσεις, οι παλιές τέχνες, τα μνημεία που σκέπασε ο χρόνος, η συμβολή των ηλικιωμένων να θυμηθούν παλιές συνήθειες, ιστορίες, ίχνη, μονοπάτια, συνταγές, παρασκευή ποτών.

Τα πάντα στον Αγροτουρισμό έχουν σημασία και μόνο οι ντόπιοι μπορούν να τα εντοπίσουν και να τα αναδείξουν. Η χώρα έχει το μοναδικό προνόμιο να διαθέτει ανεξάντλητους πόρους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, σπάνια φυσική ομορφιά, ιστορία, παράδοση, γαστρονομία, αρχιτεκτονική, παραδοσιακές τέχνες,

μουσική παράδοση, πολιτισμό, θρησκευτικά μνημεία, χωριά, παραδοσιακούς οικισμούς, βιότοπους, υδροβιότοπους, γλωρίδα και πανίδα, θρύλους, παραδόσεις, τοπικές γιορτές, πανηγύρια, θάλασσες, δάση, βουνά, μονοπάτια, φαράγγια, όλα σχηματίζουν ένα σπάνιο μωσαϊκό, ένα πολύχρωμο καλειδοσκόπιο παραστάσεων, εικόνων και εμπειριών δημιουργώντας έναν τόπο ευλογημένο. Το πλεονέκτημα είναι πως, η Ελλάδα απ άκρη σ' άκρη διαφέρει ! Είναι μια χώρα με μοναδικότητα και ανομοιογένεια κι αυτό στον Αγροτουρισμό δίνει το πλεονέκτημα ανάδειξης αυτής της μοναδικότητας.

3.3 Η Παραδοσιακή Κουζίνα

Η γαστρονομία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ποιοτικής και ολοκληρωμένης παροχής του Αγροτουρισμού. Το φαγητό το οποίο προσφέρεται στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει πάντα να είναι καλής ποιότητας, ικανής ποσότητας και ποικιλίας, φτιαγμένο με τοπικά προϊόντα και παραδοσιακές συνταγές. Η παροχή δεν πρέπει να μπερδεύεται ποτέ με πχ προϊόντα που μπορεί κανείς να βρει στην ευρεία κατανάλωση. Για παράδειγμα, ο κάτοικος της πόλης επιθυμεί να έχει στο πρωινό του φρέσκο ζυμωτό ψωμί και όχι συσκευασμένες φρυγανιές, μυρωδάτο σπιτικό γλυκό και όχι αγορασμένο από το σούπερ μάρκετ. Οι νοστιμιές του τόπου, οι παλιές συνταγές της γιαγιάς, τα προϊόντα που φτιάχνονται από απλά φυσικά, φρέσκα υλικά και μας θυμίζουν τη ζεστασιά του οικογενειακού τραπέζιού, όλα όσα λησμονήσαμε με τον τρόπο ζωής της πόλης αποτελούν τον σύμμαχο μας στην επιτυχία του Αγροτουρισμού.

Όταν μπορούμε αν ενισχύσουμε τα προϊόντα, με αυτά της πιστοποιημένης βιολογικής καλλιέργειας, τότε προωθούμε ακόμα περισσότερο την ποιότητα στις παροχές μας. Παράλληλα είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι επισκέπτες που γεύονται τα εδέσματα και τα γευστικά προϊόντα ενός τόπου, επιθυμούν να αγοράσουν φεύγοντας αυτά που τους αρέσουν, ακόμα και να τα παραγγέλνουν τακτικά.

3.4 Οι Στόχοι του Αγροτουρισμού

Ο Αγροτουρισμός στοχεύει σε δύο παράλληλους στόχους:

- 1) Να δώσει τη δυνατότητα στον τουρίστα να περάσει ήρεμες διακοπές μέσα στη φύση, έξω από το πλαίσιο του ανεπτυγμένου τουρισμού, μέσα σε ένα φιλόξενο κλίμα που δημιουργεί η ίδια η φύση και οι άνθρωποί της.
- 2) Να ενισχύσει τον επαγγελματία του αγροτικού εισοδήματος με την εκμετάλλευση καταλυμάτων και την τροφοδοσία των επισκεπτών, των καταλυμάτων, με προϊόντα της ντόπιας αγροτικής παραγωγής και της τοπικής λαϊκής τέχνης.

Κάτω από αυτήν την οπτική γωνία ο αγροτουρισμός αποτελεί μια πραγματικά σημαντική μορφή τουριστικής ανάπτυξης που στοχεύει:

- Στο συνδυασμό συνεργασίας των τριών τομέων της παραγωγής μιας χώρας (πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς).
- Στην περιφερειακή ανάπτυξη, αφού η ύπαρξη του αποτελεί σημαντικό λόγο δημιουργίας αναπτυξιακών έργων υποδομής και ανωδομής.
- Στην ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών και οικολογικών επιβαρύνσεων.
- Στην άνοδο του οικονομικού επιπέδου των περιοχών αυτών και στη συμπλήρωση του εισοδήματος των κατοίκων καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του αγροτικού πληθυσμού.
- Στη διασφάλιση και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, έχοντας συγχρόνως θετική επίδραση στη συγκράτηση των πληθυσμών στον τόπο κατοικίας. Παράλληλα με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας επιβιώνουν συχνά επαγγέλματα που τείνουν να εκλείψουν και τέτοια στη χώρα μας θεωρούνται αυτά που σχετίζονται με χειρονακτικές τέχνες, όπως η ξυλογλυπτική, η αργυροχρυσοχοΐα, η κεραμική, η υφαντική.
- Στη βελτίωση και διάθεση των τοπικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και στη γνωριμία τους με το κοινό.
- Στη διατήρηση, την προβολή και την αξιοποίηση της αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Στην Γνωριμία με τη φύση και ψυχολογική ικανοποίηση και ανάταση του τουρίστα από την επαφή του με αυτή.
- Στην ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού με την ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές που μέχρι σήμερα παρέμεναν αναξιοποίητες, ενώ στη πραγματικότητα διαθέτουν δυναμική ανάπτυξης.

3.5 Γιατί να Ασχοληθούμε με τον Αγροτουρισμό;

Για να κρατήσουμε τον κόσμο στην ύπαιθρο. Για να τονώσουμε την αγροτική ζωή, να ενισχύσουμε το οικονομικό εισόδημα. Για να σταματήσουν να ερημώνουν τα ορεινά χωριά και οι μειονεκτικές περιοχές της Ελλάδας, που για διάφορους λόγους δεν είχαν μέχρι πρόσφατα ευκαιρία ανάπτυξης και αξιοποίησης. Για να κρατήσουμε τους νέους στον τόπο τους και να δώσουμε διέξοδο από την ανεργία.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση στα ζητήματα της πολύ λειτουργικής γεωργίας, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα ζωής. Αυτό το μοντέλο ανάπτυξης που πολλοί «εταίροι» μας στην Ευρωπαϊκή οικογένεια έχουν υλοποιήσει εδώ και δεκαετίες στην Γαλλία, την Ιταλία, την Αυστρία, υπήρξε η απάντηση στην ερήμωση της περιφέρειας και στη μείωση του αγροτικού εισοδήματος. Σήμερα υπολογίζεται ότι το 70% των Αμερικανών, Αυστραλών, Αυστριακών και Γερμανών και όχι πολύ μικρότερο ποσοστό των κατοίκων των υπολοίπων χωρών του ΟΟΣΑ κάνουν σε ετήσια βάση αγροτουρισμό.

Με τον αγροτουρισμό, πετυχαίνουμε την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών και αρχοντικών που αφέθηκαν στον χρόνο. Μέσω του αγροτουρισμού προβάλλεται η πολιτιστική κληρονομιά, η μοναδικότητα της κάθε περιοχής που χάνεται και διαβρώνεται. Σήμερα υπάρχουν περί τις 5.000 ορεινές περιοχές που αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο, είτε να εξαφανιστούν ολοκληρωτικά, λόγω της αραιοκατοίκησης που συνδέεται με την μεγάλη ηλικία, είτε να αποκτήσουν ένα εντελώς νέο πληθυσμό που τυχαίνει να φτάσει εκεί σαν μετανάστης από κάποια άλλη χώρα, κινδυνεύοντας έτσι να χαθεί ένα μεγάλο κομμάτι ιστορικής συνέχειας. Σε συνδυασμό με την ανάγκη να συγκροτήσουν τις δυναμικές τους, σε μια διαδικασία ευαισθητοποίησης και ανάστροφης πορείας δραστηριοποίησης των νέων ανθρώπων, ο αγροτουρισμός θα αποτελέσει το μεγάλο κίνητρο. Παράλληλα δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι, αποτελεί μια ευκαιρία προσέγγισης των κατοίκων της Ευρώπης, καθώς και των κοινωνιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια αυτά παρ' όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές και θρησκευτικές παραδόσεις.

Τώρα που τα σημάδια κορεσμού του κλασικού μοντέλου τουρισμού έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανή και τα οφέλη άρχισαν να ισοσκελίζουν τα προβλήματα, είναι φανερό πως πρέπει να αναζητήσουμε νέες διεξόδους και μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης. Σήμερα αρχίζει να γίνεται συνείδηση ότι η ανάπτυξη των ήπιων μορφών τουρισμού και ιδιαίτερα ο αγροτουρισμός, που χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία του σεβασμού στον άνθρωπο και στο περιβάλλον είναι η πλέον κατάλληλη μορφή τουρισμού που

συμβάλλει στην καλύτερη γνωριμία και επικοινωνία των κατοίκων της Ευρώπης, στην διαπαιδαγώγηση των πολιτών ως προς την ανεκτικότητα της όποιας διαφοράς τους και την προστασία των φυσικών πόρων της ηπείρου.

Η Ελλάδα δεν θα σταματήσει να είναι συνυφασμένη με τον μαζικό τουρισμό, αλλά όμως διαθέτει εξαιρετικούς και ποικίλους τουριστικούς πόρους που μπορούν να αξιοποιηθούν και να αναδείξουν ένα νέο εναλλακτικό πρόσωπο, ένα ήπιο τουριστικό μοντέλο, ένα ποιοτικό προϊόν προσανατολισμένο σε ένα εξίσου ποιοτικό τμήμα της αγοράς.

Ο αγροτουρισμός δεν είναι απλώς μια μορφή τουρισμού. Είναι μια διαφορετική προσέγγιση στον τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα, ένα όραμα.

3.6 Η Ανάπτυξη του Αγροτουρισμού

Η ανάπτυξη του αγροτουρισμού αποδίδεται και συναρτάται με ορισμένα προβλήματα που δημιούργησε η αύξηση και κυρίως ο τρόπος ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού, προβλήματα κυρίως περιβαλλοντικής και κοινωνικής - πολιτιστικής υποβάθμισης περιοχών ή χωρών, αλλά και άνισης κατανομής του προκαλούμενου οικονομικού οφέλους. Η αυξανόμενη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του πληθυσμού, γενικά ή της τουριστικής αγοράς ειδικότερα και οι στόχοι για μια βιώσιμη και αειφόρο τουριστική ανάπτυξη που επιδιώκουν διάφοροι τομείς (διεθνείς, κρατικοί, επιχειρηματικοί) θεωρούνται οι κύριοι προωθητικοί παράγοντες του αγροτουρισμού.

Γενικά, ο αγροτουρισμός ορίζεται ως μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη ταξιδιωτική δραστηριότητα, σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές, με στόχο την απόλαυση και γνωριμία των φυσικών αλλά και ενταγμένων στο φυσικό περιβάλλον, αγαθών.

Όντας μια περιορισμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων δραστηριότητα - ή μη καταναλωτική - ο αγροτουρισμός εκτός του ότι προσφέρει ευχαρίστηση / απόλαυση και γνώσεις / εμπειρίες στον επισκέπτη, διατηρεί και ενισχύει την ευημερία των τοπικών κοινοτήτων, που θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα μιας τέτοιας δραστηριότητας και αναπτυξιακής διαδικασίας. Ο οικολογικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή η οποία έχει άμεση σχέση με το αγροτικό περιβάλλον και είναι συνυφασμένος και με δραστηριότητες σε αγροτικούς χώρους, οι οποίες προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος και προσφέρει στους τουρίστες θετικές εμπειρίες και ευκαιρίες για γνωριμία με το περιβάλλον και γενικότερα με την ύπαιθρο.

Άλλες έννοιες όπως ο τουρισμός φύσεως ή φυσιολατρικός και ο περιβαλλοντικός τουρισμός σχετίζονται με τον οικοτουρισμό και κατά συνέπεια με τον αγροτουρισμό. Αυτές οι μορφές εστιάζονται σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής που χρησιμοποιούν πόρους με ειδικά φυσικά χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα χιόνι, θάλασσα, αέρα ή δραστηριότητες συλλεκτικού χαρακτήρα (κυνήγι - σουβενίρ), με διάφορους βαθμούς επίδρασης στο περιβάλλον.

Σ' ορισμένες χώρες της Ευρώπης υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις του αγροτουρισμού που συναρτώνται με προσπάθειες που έγιναν την τελευταία δεκαετία και επικεντρώνονται:

- ✓ Στην αναβάθμιση του αναπτυξιακού μοντέλου μαζικού τουρισμού και στην προώθηση πολιτικών αειφορικής ανάπτυξης (κυρίως σε μεσογειακές χώρες)
- ✓ Σ' ορισμένες εναλλακτικές μορφές τουρισμού και κυρίως αγροτουρισμού.

Αλλά και η Ελλάδα παρουσιάζει ευκαιρίες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού και εντοπίζονται:

- ✚ Στον πλούτο και ποικιλία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- ✚ Στη στήριξη από το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο προστατευόμενων περιοχών
- ✚ Στα προσφερόμενα από τον κρατικό τομέα οικονομικά κίνητρα / κονδύλια, εθνικά και κοινοτικά
- ✚ Στην αυξανόμενη περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινού
- ✚ Στη συσσώρευση σχετικών με τον οικοτουρισμό και αγροτουρισμό εμπειριών.

3.7 Εναλλακτικός Τουρισμός στην Κρήτη

Εάν θέλει κάποιος να ηρεμήσει ακούγοντας τους ήχους της φύσης, να έρθει σε επαφή με τον παραδοσιακό τρόπο ζωής των κατοίκων των χωριών συμμετέχοντας σε αγροτικές ή κτηνοτροφικές εργασίες, να γνωρίσει την αυθεντική κρητική κουζίνα βοηθώντας παράλληλα στην ετοιμασία της ή να κάνει ιπασία στα βουνά και τις πεδιάδες της Κρήτης, τότε οι αγροτουριστικές και οικοτουριστικές μονάδες αποτελούν την καταλληλότερη λύση.

3.7.1 Παραδοσιακά Ξενοδοχεία και Ξενώνες

Ο αριθμός των παραδοσιακών καταλυμάτων στην Κρήτη αυξάνεται συνεχώς. Σε αρκετές περιοχές του νησιού υπάρχουν ξενοδοχεία και μονάδες διαμονής με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά προσαρμοσμένα στο φυσικό περιβάλλον και στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική της κρητικής υπαίθρου. Η διαμονή σε παραδοσιακούς οικισμούς από πέτρα και ξύλο σίγουρα θα ενθουσιάσει τον επισκέπτη και θα δώσει μια άλλη διάσταση στις διακοπές του.

Και φυσικά θα έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει από κοντά τη γνήσια κρητική φιλοξενία όπως μόνο οι κάτοικοι στα χωριά της Κρήτης ξέρουν να την παρέχουν.

3.7.2 Αγροτουρισμός και Κρητική Διατροφή

Οι διακοπές σε αγροτουριστικό κατάλυμα στην Κρήτη συνδέονται άρρηκτα με τη φημισμένη Κρητική Διατροφή, όπου ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να δοκιμάσει ή/και να βοηθήσει στην προετοιμασία της.

Οι περισσότερες αγροτουριστικές μονάδες έχουν ιδιόκτητες καλλιέργειες και φάρμες, όπου παράγονται προϊόντα βιολογικά ή απαλλαγμένα από κάθε είδους φάρμακα και χημικά. Έτσι γνήσια κρητικά προϊόντα όπως τυρί και μέλι, λαχανικά, ελαιόλαδο, θυμάρι, φασκόμηλο, παξιμάδια, ρίγανη, κρασί και τσικουδιά από ντόπια σταφύλια και αρωματικά φυτά καθώς και αρκετά άλλα θα αποτελέσουν τα κύρια συστατικά του φαγητού του επισκέπτη, το οποίο συνήθως θα είναι μαγειρεμένο από την ίδια την ιδιοκτήτρια ή κάποια άλλη νοικοκυρά του πλησιέστερου χωριού βασισμένο πάντα σε παραδοσιακές συνταγές.

Επιπρόσθετα σε κάποιους οικισμούς θα δοθεί η δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά στην ετοιμασία του φαγητού ή ακόμα και να μάθει μυστικά της παραδοσιακής κρητικής μαγειρικής, της παραδοσιακής βιολογικής καλλιέργειας κηπευτικών και της παρασκευής γλυκών μέσα από οργανωμένα μαθήματα που παρέχονται.

3.7.3 Αγροτουρισμός και Δραστηριότητες

Η βόλτα με άλογα, ποδηλασία στο βουνό, ο περίπατος στο δάσος ή διάσχιση κάποιου φαραγγιού, η καλλιέργεια της γης και το τάισμα των ζώων, η παρασκευή ψωμιού ή παραδοσιακού γλυκού είναι μερικές μόνο από τις δραστηριότητες που θα έχει την ευκαιρία αν ασχοληθεί διαμένοντας σε ένα παραδοσιακό ξενοδοχείο ή οικισμό στην Κρήτη.

Εάν πάλι επιθυμεί απλώς την ξεκούραση του, τότε η διαμονή δίπλα στην Κρητική ύπαιθρο θα του χαρίσει ατελείωτες στιγμές γαλήνης και χαλάρωσης ακούγοντας απλώς τους ήχους της φύσης.

3.8 Βασικές Αγροτουριστικές επιχειρήσεις

ΑΡΟΔΑΜΟΣ

Οι παραδοσιακοί ξενώνες Αροδαμός βρίσκονται στο οροπέδιο “Λιβιάδι” του Κρουσώνα στον ορεινό όγκο του Ψηλορείτη στην Κρήτη, σε ένα μέρος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, με πλούσια αγροτική και κτηνοτροφική παράδοση.

Τα δυο επιβλητικά φαράγγια που πλαισιώνουν την περιοχή και οι κορυφές που στέκονται αγέρωχες γύρω από το οροπέδιο, συνθέτουν ένα έντονο και ξεχωριστό ορεινό ανάγλυφο, στο οποίο βρίσκεται καταφύγιο η άγρια ζωή. Γι’ αυτό, άλλωστε, η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως προστατευόμενη από το πρόγραμμα Natura 2000. Μεγάλα αρπακτικά πουλιά, όπως γύπες και γεράκια, κάνουν πολύ συχνά την εμφάνιση τους στον ουρανό και, όποιος αντικρίσει το μεγαλόπρεπο πέταγμα τους, αισθάνεται απλά τυχερός που είχε μία τόσο προσωπική επαφή με την άγρια φύση. Το οροπέδιο είναι στολισμένο με οπωροφόρα δέντρα, όπως μηλιές και αχλαδιές, τα περισσότερα βιολογικής καλλιέργειας και τα φρούτα του είναι πλέον φημισμένα για την ποιότητα και τη νοστιμιά τους.

ΘΑΛΟΡΗ

Οι Ξενώνες ΘΑΛΟΡΗ, είναι ένα συγκρότημα 15 αναπαλαιωμένων παραδοσιακών κατοικιών, που διατηρούν αυθεντικά τα στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής που υπήρχαν στον οικισμό Καπετανιανά τα παλιά χρόνια.

Στην Κρήτη, στον ορεινό όγκο των Αστερουσίων, δυτικά της κορυφής ΚΟΦΙΝΑ, στο οικισμό Καπετανιανά, σε υψόμετρο 800 μέτρων και με θέα στο Λιβυκό πέλαγος η θέση του οικισμού είναι ξεχωριστή καθώς συνδυάζει μοναδικά το στοιχείο του βουνού και της θάλασσας.

Η μακράιωνη ιστορία του οικισμού και ο διπλός χαρακτήρας του, αποτυπώνεται στα κτίσματα του, όπου συνυπάρχουν, στοιχεία μινωικής αλλά και μοναστηριακής αρχιτεκτονικής. Τα σπίτια είναι φρουριακού τύπου συνοδευόμενα με ποιμενικές εγκαταστάσεις ενταγμένα άριστα στο βραχώδες περιβάλλον το οποίο εγκιβωτίζουν.

Με απόλυτο σεβασμό στα ιδιαίτερα αυτά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, μια ολόκληρη γειτονιά καταλυμάτων, στην πιο περίοπτη θέση του οικισμού, αναπαλαιώθηκε χωρίς να αλλοιωθεί το ύφος τους και ο οικιστικός ιστός και έτσι δημιουργήθηκε το Συγκρότημα Ξενώνων ΘΑΛΟΡΗ.

Τα φυσικά υλικά που έχουν χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή των Ξενώνων, όπως η πέτρα σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους, το ξύλο, το μάρμαρο, καθώς και η φυσικοί βράχοι που βρίσκονται αυτούσιοι στο εσωτερικό των περισσότερων Ξενώνων και τα παραδοσιακά τζάκια είναι ορισμένα από τα στοιχεία που κάνουν το συγκρότημα αυτό ξεχωριστό.

Οι Ξενώνες δεν έχουν αποκοπεί από τον υπόλοιπο οικισμό που εξακολουθεί να παραμένει ζωντανός. Παρά την άγνοια ανακαινισμένη όψη τους αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του, και εντάσσονται αρμονικά στον τύπο και στον τρόπο του.

Στο κέντρο του συγκροτήματος ένα μεγάλο κτίριο συνδεδεμένο με μια σειρά θρύλων αποτελεί το σημείο συγκεντρώσεως και αναψυχής, όπου ο επισκέπτης θα βρει μια πλούσια παραδοσιακή κουζίνα, με ντόπια, φρέσκα υλικά που παράγει με τον ίδιο τρόπο, αιώνες τώρα, η μάνα γη. Η ιδιαίτερη θέση του συγκροτήματος σε υψόμετρο 800 μέτρων στις πλαγιές των Αστερουσίων, και με ανοικτό ορίζοντα στο Λιβυκό Πέλαγος, δημιουργεί ένα ιδιαίτερα ξεχωριστό κλίμα. Αξίζουν να μνημονευτούν τα θαυμάσια σύννεφα που γεννιούνται και σβήνουν, γύρω από το χωριό καθώς και η κρυστάλλινη διαύγεια του ορίζοντα που γαληνεύει την όραση και την ψυχή.

ΕΝΑΓΡΟΝ

Στη καρδιά της Κρήτης στον Ψηλορείτη, το πιο ψηλό και ιερό βουνό του νησιού. Στον τόπο όπου ο μύθος μπερδεύεται με την ιστορία και η φύση με το όνειρο. Όπου πολιτισμός αιώνων έχει αφήσει τα σημάδια του και εκφράζεται στις καθημερινές εκδηλώσεις και σχέσεις των ανθρώπων. Εδώ όπου η οικονομική «ανάπτυξη» δεν έχει ακόμα αλλοιώσει την φύση και δεν έχει σφραγίσει τις ανθρώπινες σχέσεις. Στο βουνό που η πλούσια γεωλογική και βιολογική ποικιλομορφία - τα σπάνια φυτά, ζώα και πουλιά το ανέδειξαν σε φυσικό πάρκο και μέλος των Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων. Σ' αυτή την περιοχή, στο χωριό Αξός, που κατοικείται συνεχώς εδώ και 4000 χρόνια, σε ένα κτήμα 60 στρεμμάτων δημιουργήθηκε το ΕΝΑΓΡΟΝ.

Στο κτήμα καλλιεργούνται ελιές, αμπέλι, οπωροφόρα και καρποφόρα δένδρα, όλων των ειδών τα οπωροκηπευτικά και λαχανικά και δεκάδες αρωματικά φυτά και βότανα, με μεθόδους ήπιες, φυσικές οργανικές, χωρίς λιπάσματα και χημικά, και η φάρμα μας έχει πολλά ζώα και πουλερικά, για αυγά, γάλα και κρέας .

Οι άνθρωποι που τα φροντίζουν αγρότες, γεννημένοι και μεγαλωμένοι στη περιοχή και με πρακτικές που έρχονται από παλιά.

Παρέχει υψηλού επιπέδου Κρητική παραδοσιακή γαστρονομία, αλλά δεν είναι μόνο εστιατόριο , αφού επιλογή των πρώτων υλών γίνεται με αυστηρά ποιοτικά κριτήρια, η προετοιμασία και παρασκευή των εδεσμάτων είναι ανοικτή και η συμμετοχή ελεύθερη που τις περισσότερες φορές μπροστά στις αναμμένες φωτιές καταλήγει σε μια καλή παρέα και ένα μάθημα παραδοσιακής μαγειρικής.

ΜΗΛΙΑ

Οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, Οικολογία, μεγαλειώδης φύση, σεβασμός στον άνθρωπο και τις ανάγκες του, απλότητα, αρμονία, καθαρός αέρας, ανθρώπινα μεγέθη, ζεστή φιλοξενία, χαλαρή ατμόσφαιρα, σπιτική κουζίνα. Είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά του τόπου που πριν από δύο δεκαετίες αποφασίσαμε να αναδείξουμε μέσα από αυτήν την ξεχασμένη γωνιά της Δυτικής Κρήτης που λέγεται Μηλιά. Ένας αυθεντικός ορεινός οικισμός που έχει μετατραπεί σε μια οικοτουριστική μονάδα και που μοιάζει να έχει ξεφυτρώσει από την Κρητική γη που τον φιλοξενεί από το 1650 σε μία εξαιρετική εξοχική τοποθεσία της Επαρχίας Κισσάμου, ανάμεσα σε πλατάνια, καστανιές, κουμαριές, βράχια που θαρρείς πως θέλουν να πιάσουν ουρανό και γενικά μία φύση που συναρπάζει με την μοναδική ποικιλία της. Η φιλοσοφία του «πίσω στα βασικά» έχει βρει εδώ τον απόλυτο πρεσβευτή της.

Κεφάλαιο 4ο

Εναλλακτικός Τουρισμός

4.1 Επιπτώσεις και Προοπτικές Ανάπτυξης του Αγροτουρισμού στην Κρήτη

4.1.1 Μαζικός και Εναλλακτικός Τουρισμός

Σε μια εποχή που οι επιστήμονες «κρούουν» το καμπανάκι του κινδύνου για τις αρνητικές επιπτώσεις της μόλυνσης του πλανήτη, ο «μαζικός τουρισμός» θεωρείται ένας από τους κύριους ενόχους. Το είδος αυτό του τουρισμού κατέληξε δυστυχώς τις τελευταίες δεκαετίες να μην αποτελεί μια φιλική προς το περιβάλλον βιομηχανία. Σ' αυτό συμβάλλουν κυρίως η τοπική υπερανάπτυξη και η εξάντληση των φυσικών πόρων.

Μαζικός Τουρισμός

Είναι ο τουρισμός του «πακέτου» και της παραλίας. Είναι μαζικός (μεγάλης κλίμακας), απρόσωπος και παθητικός, αφήνει πολύ μικρό βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Για την Κρήτη παραδοσιακά βασίζεται στον «ήλιο και θάλασσα». Παρότι είναι ο φτηνότερος, στις μέρες μας απαιτεί υψηλά επίπεδα ποιότητας υπηρεσιών.

4.1.2 Επιπτώσεις της Μαζικότητας του Τουρισμού

Ο μαζικός τουρισμός, -λόγω της υπερ-συγκέντρωσης ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επιφέρει στο χώρο,- είναι η δραστηριότητα που αλλάζει βαθμιαία τη λειτουργία της φύσης, καταναλώνει τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους, μειώνει τη βιοποικιλότητα, μετατρέπει τα τοπία, επεκτείνει τις αστικές ζώνες και παράγει σημαντικά φορτία αποβλήτων. Ο μαζικός τουρισμός με την υπερ-ανάπτυξή του και με την άναρχη ανάπτυξή του απαξιώνει «το έδαφος που πατάει» και βαθμιαία αυτοκαταργείται χάνοντας το δυναμισμό του.

Ο αγροτουρισμός έχει ως προϋπόθεση της ύπαρξής του την ενσωμάτωση με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μέσα σε όρια που η ίδια η φύση θέτει. Δεν χρησιμοποιεί τη φύση απλά και μόνο ως υποδοχέα της εγκατάστασής του αλλά ως χώρο πραγμάτωσής του. Από την άποψη αυτή βρίσκεται σε αντιδιαστολή με το μαζικό τουρισμό.

Ο αγροτουρισμός και ο μαζικός τουρισμός ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες των τουριστών και απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων.

Ο μαζικός τουρισμός είναι ο τουρισμός του πακέτου και της παραλίας. Για την περιοχή μας παραδοσιακά βασίζεται στον «ήλιο και θάλασσα». Είναι μαζικός (μεγάλης κλίμακας), απρόσωπος και παθητικός, αφήνει πολύ μικρό βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Παρότι είναι ο φτηνότερος, στις μέρες μας απαιτεί υψηλά επίπεδα ποιότητας υπηρεσιών. Ο Αγροτουρισμός είναι αντίθετα ήπιος και επιλεκτικός τουρισμός, ιδιαίτερα απαιτητικός, συμμετοχικός σε μικρές ομάδες (μικρής κλίμακας), πιο ανεξάρτητος, με μεγάλο βαθμό ελευθερίας στα άτομα. Άνθρωποι με ειδικά ενδιαφέροντα, αναζητούν μια αυθεντική επαφή τους με τη φύση, τον τοπικό πολιτισμό, τους ανθρώπους, με τη ζωή στην ύπαιθρο, την άσκηση στην φύση. Εδώ μέσα δεν χωρεί η επίφαση και η επάλειψη της αυθεντικότητας και της ποιότητας. Η απαίτηση για ποιότητα εδώ δεν περιορίζεται μόνο στο χώρο διαμονής αλλά και στο δημόσιο χώρο (φυσικό και πολιτιστικό). Και η παραμικρή λεπτομέρεια έχει τη σημασία της στο αποτέλεσμα.

Η Κρήτη και ιδιαίτερα ο Νομός Χανίων διακρίνονται για την αφθονία φυσικών και πολιτιστικών πόρων. Η πολυμορφία και η μοναδικότητα της φύσης αποτελούν ένα συγκριτικά ισχυρό πλεονέκτημα, που αν αξιοποιηθεί κατάλληλα μπορεί να αποδώσει πολλά στην τοπική οικονομία. Ο «Αγροτουρισμός» είναι η δραστηριότητα που ταιριάζει στην περιοχή μας.

Αρκετές προσπάθειες έχουν γίνει στο παρελθόν, όπως αυτή της «Μηλιάς» που βραβεύεται σήμερα. Τα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα έχουν βοηθήσει τα τελευταία δέκα χρόνια με ενισχύσεις αλλά και με τις προδιαγραφές που έχουν επιβάλλει. Πολλές μονάδες όμως παρά ότι βοηθήθηκαν, αδυνατούν να κρατηθούν στο επίπεδο του αγροτουρισμού και μεταπίπτουν εύκολα στο χώρο του μαζικού τουρισμού.

Η Κρήτη είναι τουριστικός προορισμός των Ευρωπαίων και κυριαρχείται από το μαζικό τουρισμό. Ο αγροτουρισμός ακόμα δεν είναι ισχυρή, διακριτή και ανεξάρτητη μορφή τουρισμού. Χρησιμοποιεί ως επί το πλείστον την οργάνωση και την υποδομή του μαζικού τουρισμού και των μεγάλων ευρωπαϊκών πρακτορείων (ειδικά των μέσων μεταφοράς) και συμβιώνει συμπληρωματικά μαζί του. Σε πολλές περιπτώσεις έχει κοινή περιοχή αναφοράς, ή στην πορεία εξ' αιτίας της γρήγορης ανάπτυξης τουριστικού ρεύματος χάνει το φυσικό του χώρο. Έτσι γίνεται μια υποχρεωτική συμβίωση η οποία μεσοπρόθεσμα ανατρέπεται σε βάρος του αγροτουρισμού.

Όλα αυτά θέτουν επιτακτικά το θέμα του σχεδιασμού των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο. Θέματα που ξεφεύγουν από το επίπεδο της μονάδας και του επιχειρηματία και φτάνουν στο επίπεδο της πολιτείας και του κράτους. Ξεφεύγουν από το επίπεδο της τοπικής κοινωνίας, μιας και το κράτος μας και σ' αυτά τα θέματα παραμένει συγκεντρωτικό.

Ο τουρισμός στα χωριά απαιτεί σχεδιασμό. Αποδίδει όταν λειτουργεί βάσει ενός σχεδίου που να εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης και προστασίας μιας περιοχής. Είναι κρίσιμο και σημαντικό να υπάρχει ένα συνολικότερο σχέδιο, που θα περιλαμβάνει την ελεγχόμενη ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων και την προστασία της φύσης και το οποίο θα συντάσσεται με τη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών.

Η μισή σχεδόν έκταση του Νομού Χανίων είναι χαρακτηρισμένη ως προστατευόμενη. Διαθέτει 15 περιοχές Natura 2000, στις οποίες ο πλούτος των τοπίων και της βιοποικιλότητας είναι αμύθητος. Πέραν τούτου ουδέν. Το πρόγραμμα για την Natura προβλέπει το διαχειριστικό σχεδιασμό των περιοχών και την εφαρμογή του στην συνέχεια. Αντικείμενο του σχεδιασμού είναι και οι αγροτουρισμός δραστηριότητες. Όλα τα θέματα αυτά εξαρτώνται από τις αποφάσεις και τις συνολικές ρυθμίσεις του κέντρου. Τα πράγματα προχωρούν πολύ αργά ή μένουν στάσιμα για χρόνια.

Εδώ βρίσκεται και το μεγαλύτερο πρόβλημα.

Εναλλακτικός Τουρισμός

Παράλληλα με τον «μαζικό τουρισμό», προβάλλεται και αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια ένα άλλο είδος τουρισμού ο «εναλλακτικός τουρισμός». Σε αντιπαράθεση με τον μαζικό τουρισμό, ο εναλλακτικός τουρισμός δεν είναι «μεγάλης κλίμακας» αλλά τουρισμός που απευθύνεται σε μεμονωμένες ομάδες ατόμων με διάφορα ενδιαφέροντα (φύση, πολιτισμό, παράδοση, αθλητισμό, επιστήμη, θρησκεία κλπ). Μια βασική μορφή του Εναλλακτικού Τουρισμού είναι ο Αγροτουρισμός, γι αυτό συχνά λέγοντας «εναλλακτικό τουρισμό» αναφερόμαστε κυρίως στον «αγροτουρισμό», που έχει βασικό στόχο την ανάπτυξη και ανασυγκρότηση της υπαίθρου.

4.1.3 Ο Εναλλακτικός Τουρισμός έχει μεγάλα πλεονεκτήματα:

- Σέβεται το περιβάλλον και τον πολιτισμό

- Προβάλλει την πολιτιστική κληρονομιά κάθε τόπου
- Αξιοποιεί την τοπική κουζίνα και προωθεί έτσι τα τοπικά προϊόντα
- Ωφελεί τους πολλούς και τους μικρούς (και όχι τους λίγους και τους μεγάλους)
- Προσφέρει στους τουρίστες εμπειρίες με ποιότητα και «χρώμα»
- Συμβάλλει στην επιβίωση και αναζωογόνηση της υπαίθρου

4.1.4 Ο Εναλλακτικός Τουρισμός είναι το ίδιο με αυτό που λέμε «Αγροτουρισμό»;

Περίπου ΝΑΙ. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (Π.Ο.Τ.), χρησιμοποίησε την έννοια «αγροτουρισμός» για να καλύψει «όλες τις μορφές τουρισμού όπου το βασικό κίνητρο του τουρίστα είναι η παρατήρηση και η εκτίμηση της φύσης, και που είναι μορφές που προκαλούν τις ελάχιστες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά». Έτσι, πολλά και διαφορετικά είδη εναλλακτικού τουρισμού, που συνδέονται με την φύση, όπως για παράδειγμα: «οικοτουρισμός», «οικολογικός τουρισμός», «φυσιολατρικός τουρισμός», «ορεινός τουρισμός», «αθλητικός τουρισμός», «τουρισμός περιπέτειας» κ.α. θα μπορούσαν να ενταχθούν στην κατηγορία του «αγροτουρισμού».

4.1.5 Διαφορές του Εναλλακτικού Τουρισμού από τον Μαζικό Τουρισμό

Ο «εναλλακτικός τουρισμός» από τη μια και ο «μαζικός τουρισμός» από την άλλη, ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες των τουριστών και συνήθως απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων. Ο «μαζικός τουρισμός», όπως αναφέραμε παραπάνω, είναι μαζικός (μεγάλης κλίμακας) και απρόσωπος, είναι ο τουρισμός του «πακέτου» και της παραλίας. Ο μαζικός τουρισμός με την άναρχη ανάπτυξή του και την υπερσυγκέντρωση ανθρώπινων δραστηριοτήτων που επιφέρει στο χώρο,- είναι η δραστηριότητα που αλλάζει βαθμιαία την λειτουργία της φύσης, καταναλώνει τους μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους, μειώνει την βιοποικιλότητα. Συχνά μετατρέπει ανεπανόρθωτα τα τοπία, χτίζοντας αλόγιστα ξενοδοχεία σε γραφικές παραλίες, επεκτείνει τις αστικές ζώνες και παράγει σημαντικά φορτία αποβλήτων. Έτσι απαξιώνει «το έδαφος που πατάει» και βαθμιαία αυτοκαταργείται χάνοντας το δυναμισμό του. Ο οικοτουρισμός (άρα και οι περισσότερες μορφές εναλλακτικού

τουρισμού) είναι αντίθετα ήπιος και επιλεκτικός τουρισμός, ιδιαίτερα απαιτητικός, συμμετοχικός σε μικρές ομάδες.

Άνθρωποι με ειδικά ενδιαφέροντα, αναζητούν μια αυθεντική επαφή τους με την φύση, τον τοπικό πολιτισμό, τους ανθρώπους, με την ζωή στην ύπαιθρο, την άσκηση στην φύση. Εδώ δεν επικρατεί η απαίτηση για «φτηνό πακέτο διακοπών», αλλά η απαίτηση για ποιότητα, που δεν περιορίζεται μόνο στον χώρο διαμονής αλλά και στο δημόσιο χώρο (φυσικό και πολιτιστικό).

Ορισμένες από τις «συνθήκες» του Π.Ο.Τ. για τον οικοτουρισμό.

- ✚ Ο οικοτουρισμός πρέπει να συμβάλλει στην προστασία και βελτίωση των φυσικών περιοχών και στην αειφόρο ανάπτυξη των γειτονικών περιοχών και κοινοτήτων.
- ✚ Ο οικοτουρισμός απαιτεί συγκεκριμένες πολιτικές, στρατηγικές και προγράμματα για κάθε χώρα, περιφέρεια και περιοχή.
- ✚ Οικοτουρισμός σημαίνει πρακτικά και αποτελεσματικά συστήματα συντονισμού όλων των εμπλεκόμενων, συμπεριλαμβανομένων κυβερνήσεων, ιδιωτικών επιχειρήσεων και των τοπικών κοινοτήτων.
- ✚ Ο σχεδιασμός για τον οικοτουρισμό πρέπει να περιλαμβάνει αυστηρά κριτήρια χωροθέτησης και οριοθέτησης, συμπεριλαμβανομένων προστατευομένων περιοχών, περιοχών χαμηλής και μέσης επίδρασης και τα κριτήρια αυτά θα πρέπει να επιβάλλονται αυστηρά και να είναι σεβαστά από όλα τα μέρη.
- ✚ Ο φυσικός προγραμματισμός και σχεδιασμός οικοτουριστικών εγκαταστάσεων, ειδικά ξενοδοχεία και άλλα καταλύματα, κέντρα πληροφόρησης σε εθνικά πάρκα και άλλα παρόμοια, θα πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο που να αποφεύγονται ή να ελαχιστοποιούνται τυχόν αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκληθούν στο φυσικό ή το πολιτιστικό περιβάλλον. Τα οικοδομικά υλικά, η αρχιτεκτονική, τα έπιπλα και ο διάκοσμος είναι ευκαταίε να είναι τοπικά, ενώ θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ενεργειακές πηγές μικρής ρύπανσης.
- ✚ Θα πρέπει να διαμορφωθούν κατάλληλοι θεσμικοί και νομοθετικοί μηχανισμοί που να διευκολύνουν και να εξασφαλίζουν αποτελεσματική

συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων σε όλη την οικοτουριστική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων του καθορισμού πολιτικής, σχεδιασμού, διαχείρισης και παρακολούθησης.

- ✚ Η τήρηση των κανόνων και πρακτικών του γενικού τουρισμού θα πρέπει να είναι αυστηρότερη στην περίπτωση του οικοτουρισμού, συνδυάζοντας επίβλεψη και παρακολούθηση με εκστρατείες συνειδητοποίησης των επιχειρηματιών και των τουριστών, εκπαίδευσης των παροχών υπηρεσιών και τελικά με την επιβολή κυρώσεων σε όσους δεν συμμορφώνονται.
- ✚ Η εκπαίδευση και η επιμόρφωση είναι προϋποθέσεις για αιψόρο οικοτουριστική ανάπτυξη και διαχείριση. Τα στελέχη και οι εργαζόμενοι, καθώς επίσης και ο τοπικός πληθυσμός χρειάζονται εκπαίδευση σε γενικά και ειδικά θέματα του οικοτουρισμού, κομμένα και ραμμένα σύμφωνα με τις ανάγκες του καθενός. Ειδικότερα, ο οικοτουρισμός απαιτεί καλά εκπαιδευμένους ξεναγούς, κατά προτίμηση κατοίκους της περιοχής.
- ✚ Το διαφημιστικό υλικό για τον οικοτουρισμό θα πρέπει να παρέχει ουσιαστικές πληροφορίες για την εμπειρία την οποία καλείται να βιώσει ο υποψήφιος τουρίστας, περιλαμβανομένων λεπτομερειών για τη χλωρίδα, την πανίδα, τη μορφολογία του εδάφους, τη γεωλογία και γενικά τα οικοσυστήματα που πρόκειται να επισκεφτεί. Θα πρέπει επίσης να περιέχει πραγματικές πληροφορίες για καταλύματα και χώρους εστίασης καθώς και προτάσεις για το τι μπορεί να γίνει ή δεν μπορεί να γίνει στον τόπο προορισμού. Όλη αυτή η πληροφόρηση πριν από την αγορά θα βοηθήσει τους υποψήφιους πελάτες να διακρίνουν ανάμεσα σε γνήσιους πράκτορες οικοτουρισμού και σε άλλους που απλώς προσπαθούν να εκμεταλλευτούν μια μόδα.
- ✚ Τόσο τα κανάλια όσο και τα μέσα προώθησης οικοτουριστικών προϊόντων θα πρέπει να είναι συνεπή με το είδος του τουρισμού που προσφέρεται στον καταναλωτή και με την τυπολογία των οικοτουριστών.

Δεδομένου ότι ο τουρίστας στον οικοτουρισμό δεν είναι εσώκλειστος σε μια μονάδα αλλά κινείται ελεύθερος ή υπό καθοδήγηση στο δημόσιο χώρο, η γενική εντύπωση που προσλαμβάνει επηρεάζεται από την αξία του. Έτσι η **οικοτουριστική ανάπτυξη** στα χωριά δεν **εξαρτάται** μόνο από το πλήθος και την ποιότητα των καταλυμάτων αλλά ίσως περισσότερο **από την οργάνωση και την ποιότητα του**

δημόσιου χώρου. Μπορεί ο γενικότερος σχεδιασμός και προγραμματισμός να είναι ο αναγκαίος και βασικός παράγοντας οικοτουριστικής ανάπτυξης, ωστόσο οι μικρές παρεμβάσεις και η φροντίδα για πολιτισμένο περιβάλλον (καθαριότητα, καλαισθησία κτλ) έχουν ίση αξία και είναι στο χέρι των τοπικών κοινωνιών και των τοπικών αρχών.

Η διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων, μονοπάτια, λιθοδομές, τουαλέτες, παρτέρια, πινακίδες, η συντήρηση των μνημείων, η διατήρηση των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών προτύπων, αποτελούν εκ των πραγμάτων υποχρεωτική ενασχόληση των τοπικών αρχών και κοινωνιών που επιθυμούν την οικοτουριστική ανάπτυξη της περιοχής τους.

Η ανάπτυξη του οικοτουρισμού στα χωριά μας, είναι μια ελπίδα για την επιβίωσή τους. Διαθέτουμε όχι μόνο πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά αλλά και τη φιλόξενη διάθεση των ανθρώπων της υπαίθρου, που σέβεται τον ξένο ως επισκέπτη και όχι ως πελάτη και που είναι ακαταμάχητα πλεονεκτήματα για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Ο οικοτουρισμός είναι η οικονομική δραστηριότητα εκείνη που μας θέτει μπροστά και σε άλλα ευρύτερα ζητήματα και ευθύνες που έχουν να κάνουν με το χώρο που ζούμε και τις αξίες που διαμορφώνουμε σ' αυτόν.

4.2 Κρήτη: Μαζικός ή Εναλλακτικός Τουρισμός

Μέχρι την τελευταία δεκαετία ο βασικός προσανατολισμός του τουρισμού στην Κρήτη είναι ο μαζικός τουρισμός και όχι ο εναλλακτικός. Αυτό σημαίνει ότι ο τουρισμός απευθύνεται σ' ένα συγκεκριμένο τμήμα αγοράς χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων που έρχονται με οικονομικά πακέτα της τάξης των 120 ευρώ για 3 -4 μέρες με ημιδιατροφή. Αυτοί λοιπόν που έρχονται έχουν περιορισμένη αγοραστική δύναμη και δεν μπορούν να καταναλώσουν σχεδόν τίποτα άλλο πέρα απ' αυτά που περιέχει το "πακέτο" τους. Στο εναλλακτικό κομμάτι του τουρισμού υπάρχει πλέον αγορά η οποία στον αγροτικό τουρισμό φτάνει περίπου το 25% των ευρωπαϊών τουριστών και συνεχώς διευρύνεται. Σημειωτέον ότι αυτοί οι επισκέπτες είναι από μεσαία στρώματα και πάνω, είναι άτομα με ποιοτικά στοιχεία και απαιτήσεις που διατίθενται να πληρώσουν, είναι επομένως πολύ αποδοτικοί οικονομικά. Επιπλέον ενισχύουν τις τοπικές κοινωνίες και τους μικρούς επιχειρηματίες ή αγρότες, κι όχι τους λίγους και τους μεγάλους.

Η πολυμορφία και η μοναδικότητα της φύσης της Κρήτης αποτελούν ένα συγκριτικά ισχυρό πλεονέκτημα, που αν αξιοποιηθεί κατάλληλα για την ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού, μπορεί να αποδώσει πολλά στην τοπική οικονομία. Ο «εναλλακτικός τουρισμός» είναι αναμφίβολα μια δραστηριότητα που ταιριάζει στην περιοχή μας:

Η Κρήτη έχει ιδανικές συνθήκες για την ανάδειξη του εναλλακτικού τουρισμού (ιδιαίτερα του φυσιολατρικού, του πολιτιστικού, του οικολογικού, του θαλάσσιου τουρισμού και βέβαια του αγροτουρισμού) κι αυτό γιατί το φυσικό περιβάλλον του τόπου μας χαρακτηρίζεται από εξαιρετική ποικιλία και ομορφιά, η κύρια ασχολία πολλών κατοίκων είναι η γεωργία, η πολιτιστική μας κληρονομιά είναι ιδιαίτερα πλούσια και σημαντική, ενώ η κρητική κουζίνα από τις καλύτερες του κόσμου.

Ήδη σήμερα αναπτύσσονται στην Κρήτη πολλές μορφές εναλλακτικού τουρισμού – από μονοήμερες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους ή σε ελαιοτριβεία, παραδοσιακά χωριά και λαογραφικά μουσεία, μέχρι πολυήμερες εκδρομές στη φύση και εκδρομές «περιπέτειας», ενώ υπάρχουν και ξενοδοχεία που λειτουργούν σε οικολογική βάση με κήπους βιολογικής καλλιέργειας και καταφύγια πουλιών, καθώς και πολλά αγροτικά καταλύματα σε χωριά.

4.3 Δραστηριότητες Αγροτουρισμού

Ο αγροτουρισμός είναι η δραστηριότητα που αναπτύσσεται από τους απασχολούμενους κύρια στην γεωργία σε οικογενειακές κυρίως τουριστικές μονάδες, με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας, τόσο από την εκμετάλλευση των τουριστικών καταλυμάτων, όσο και από την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής.

Το είδος αυτό του τουρισμού είναι οργανωμένο στη βάση μικρών ομάδων τουριστών που κατά κανόνα εξυπηρετούνται από τοπικές επιχειρήσεις οικογενειακές ή συνεταιριστικές.

Προσφέρει πρόσθετες ευκαιρίες απασχόλησης και εισοδήματος στις τοπικές κοινωνίες, ενώ συμβάλλει και στην προστασία και ανάδειξη των τοπικών φυσικών και πολιτισμικών πόρων, που αποτελούν και τη βάση αυτού του είδους τουρισμού.

Ο αγροτουρισμός περιλαμβάνει δραστηριότητες που αφορούν την φύση και την αγροτική ζωή, όπως: διαμόρφωση επισκέψιμων αγροκτημάτων με πρόβλεψη υποδομής διανυκτέρευσης, εκπαιδευτικές εκδρομές στην ύπαιθρο, επιμόρφωση του αγροτικού πληθυσμού, κατασκευή καταλυμάτων με σεβασμό στο περιβάλλον της υπαίθρου.

4.3.1 Πως λειτουργεί ο Αγροτουρισμός στην Ευρώπη;

Σ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες ο αγροτουρισμός θεωρείται συμπληρωματική δραστηριότητα και όχι κύρια και λειτουργεί ορισμένη μόνο περίοδο το χρόνο. Παράλληλα συνδέεται οργανικά με όλες τις άλλες δραστηριότητες της γεωργικής ζωής. Σε ένα αγροτουριστικό κατάλυμα δεν θα βρεις έτοιμα προϊόντα, θα φας προϊόντα που παράγει η συγκεκριμένη επιχείρηση και η περιοχή. Ο επιχειρηματίας - αγρότης θα κάτσει στο ίδιο τραπέζι με τον επισκέπτη, θα φάνε το ίδιο φαγητό, θα πάνε μαζί στο χωράφι, στην παραγωγή κλπ. Ακόμα και εθελοντική εργασία μπορεί ο επισκέπτης να κάνει. Ο επιχειρηματίας του εναλλακτικού τουρισμού έχει προσωπικές σχέσεις με τον φιλοξενούμενό του χωρίς κύρια διαμεσολάβηση προσωπικού. Δεν δίνει "πακέτα" εκδρομών και επισκέψεων αλλά τα συναποφασίζει. Ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει την τοπική κουζίνα, τις συνήθειες στη δουλειά και τη διασκέδαση χωρίς παραμορφώσεις και λογικές αγοραίου "φορκλόρ".

4.3.2 Ο Αγροτουρισμός και οι Τοπικές Κοινωνίες

Οι τουρίστες επιδιώκουν συχνά να βρεθούν σε ένα τοπίο που δεν έχει απολύτως καμία σχέση με αυτό που έχουν συνηθίσει, για να βιώσουν ένα διαφορετικό τρόπο ζωής. Εναλλακτικός τουρισμός, διακοπές αφιερωμένες στην εξερεύνηση της υπαίθρου και γραφικών χωριών, στην εξοικείωση με την τοπική κουζίνα και την λαϊκή τέχνη μπορεί να αποτελέσουν ένα δροσερό και απολαυστικό διάλειμμα από το αστικό περιβάλλον που οι περισσότεροι βιώνουν καθημερινά. Δεδομένου ότι ο τουρίστας στον αγροτουρισμό (και γενικότερα στον οικοτουρισμό) δεν είναι εσώκλειστος σε μια μονάδα, αλλά κινείται ελεύθερος στο δημόσιο χώρο, η γενική εντύπωση που προσλαμβάνει επηρεάζεται από την εικόνα και την αξία του περιβάλλοντος. Έτσι η «αγροτουριστική ανάπτυξη» στα χωριά δεν εξαρτάται μόνο από το πλήθος και την ποιότητα των καταλυμάτων αλλά -ίσως περισσότερο- από την οργάνωση και την ποιότητα του δημόσιου χώρου.

Η φροντίδα για πολιτισμένο περιβάλλον (καθαριότητα, καλαισθησία κτλ) έχουν ίση αξία και είναι στο χέρι των τοπικών κοινωνιών και των τοπικών αρχών να το εξασφαλίσουν. Η διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων με μονοπάτια, λιθοδομές, τουαλέτες, παρτέρια, πινακίδες, η συντήρηση των μνημείων, η διατήρηση των παραδοσιακών αρχιτεκτονικών προτύπων, αποτελούν εκ των πραγμάτων υποχρεωτική ενασχόληση των τοπικών αρχών και κοινωνιών που επιθυμούν την αγροτουριστική ανάπτυξη της περιοχής τους. Η φιλόξενη διάθεση των ανθρώπων της υπαίθρου, που σέβεται τον ξένο ως επισκέπτη και όχι ως πελάτη, είναι ακαταμάχητο πλεονέκτημα για την ανάπτυξη του τουρισμού στα χωριά. Όχι φυσικά, για να υποκατασταθεί άμεσα το κυρίαρχο μοντέλο του μαζικού τουρισμού από τον αγροτουρισμό, αλλά να συνυπάρξει μαζί του και να τηρήσει τις ισορροπίες που απαιτούνται μεταξύ του επιχειρηματικού και του φυσικού περιβάλλοντος και φυσικά, με τον ίδιο τον άνθρωπο και την ανάπτυξή του.

4.3.3 Ο Αγροτουρισμός και το Φυσικό Περιβάλλον

Είναι αυτονόητο ότι η παραπέρα καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος από την αλόγιστη ανάπτυξη του τουρισμού θα έχει μόνο αρνητικές επιπτώσεις. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για την Κρήτη, με το μοναδικής αξίας φυσικό περιβάλλον της, με τα εξαιρετικού ενδιαφέροντος οικοσυστήματα, με την πλούσια και σπάνια χλωρίδα και πανίδα, που στον τομέα του τουρισμού συνδυάζονται και ταυτόχρονα εκτίθενται στον κίνδυνο των σύγχρονων τουριστικών πακέτων που προσφέρονται (π.χ. εξορμήσεις τύπου σαφάρι). Στη χλωρίδα του νησιού, έχουν καταγραφεί, σήμερα, πάνω από 1.600 αυτοφυή είδη, από τα οποία 170 περίπου είναι ενδημικά για την Κρήτη, συνθέτοντας ένα απέραντο και πολύχρωμο μωσαϊκό καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και προσφέροντας, μαζί με την πανίδα και το τοπίο, σπάνιες ευκαιρίες παρατήρησης στους επισκέπτες μας.

4.4 Είδη Εναλλακτικού Τουρισμού

Αγροτουρισμός

Η «επιστροφή στη φύση», μέσω των μονάδων του εναλλακτικού τουρισμού που υπάρχουν στο νησί, είναι μια ανεπανάληπτη εμπειρία. Ο άνθρωπος επιστρέφει στη φύση, από την οποία έχει αποκοπεί, εξαιτίας του τρόπου ζωής του. Στις μονάδες αυτές βιώνει κανείς ένα ξεχασμένο τρόπο ζωής για το σύγχρονο άνθρωπο, αισθάνεται

τη χαρά της δημιουργίας καθώς συμμετέχει στη διαδικασία καλλιέργειας της γης ή σε κτηνοτροφικές εργασίες. Εδώ, απλές τροφές, όπως το ψωμί, τα λαχανικά και τα φρούτα είναι κάτι παραπάνω από νόστιμα και είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας.

Θρησκευτικός Τουρισμός

Ο σημερινός άνθρωπος, κουρασμένος από τις συνθήκες της καθημερινής ζωής στις μεγάλες πόλεις, ερχόμενος στην Κρήτη, ένα νησί με ξεχωριστή φυσιογνωμία και ταυτότητα, μπορεί να ανακαλύψει ζεστασιά, ανθρώπινη επικοινωνία, φιλοξενία, αλλά και να λάβει απαντήσεις σε ερωτήματα μεταφυσικά, μια και εδώ είναι ακόμη έντονη η σχέση ουρανού και γης. Η είσοδος των επισκεπτών σε ένα ταπεινό ξωκλήσι ή μοναστήρι είναι μια ευκαιρία προσέγγισης της ορθόδοξης παράδοσης του νησιού. Αυτή η παράδοση εκφράζεται με τη μυστηριακή ατμόσφαιρα και την κατάνυξη των βυζαντινών εικόνων και της ψαλμωδίας αλλά και με τη φιλοξενία στα πανηγύρια, όπου άνθρωποι από κάθε μέρος της γης γίνονται δεκτοί σαν φίλοι. Στην Κρήτη ακόμα και σήμερα ο επισκέπτης θα συναντήσει προσκυνητές που περπατάνε ώρες για ν' ανέβουν σ' ένα εξωκλήσι στο βουνό, κι εκεί μετά τη λειτουργία μοιράζονται τα φαγητά τους με όλους τους παρισταμένους. Επίσης, μπορεί να ανακαλύψει κοντά σε εκκλησίες πηγές με αγίασμα, στα οποία επί αιώνες οι άνθρωποι αυτού του τόπου προστρέχουν.

Συνεδριακός Τουρισμός

Στην Κρήτη πραγματοποιείται σημαντικός αριθμός συνεδρίων κάθε χρόνο. Τα συνεδριακά κέντρα των μεγάλων, αλλά και των μικρότερων ξενοδοχείων παρέχουν σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες για την ικανοποίηση και της πιο απαιτητικής εκδήλωσης. Συνδυάστε τη διοργάνωση και την υλοποίηση του συνεδρίου σας με ξεκούραστες διακοπές και ποικίλες δραστηριότητες στο νησί. Ταυτόχρονα δημόσιοι και δημοτικοί χώροι αποτελούν πρόσθετες επιλογές για διοργάνωση εκθέσεων, ποικίλων εκδηλώσεων, συνεδρίων κ.τ.λ. Οι εγκαταστάσεις του Πανεπιστημίου και του Πολυτεχνείου Κρήτης προσφέρουν επίσης πλήθος πλήρως εξοπλισμένων αιθουσών.

Γαστρονομικός Τουρισμός

Όταν μιλάμε για γαστρονομικό τουρισμό αναφερόμαστε ουσιαστικά σε μια υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού, καθώς η γαστρονομία θεωρείται πολιτιστική έκφραση. Σε αυτό το είδος τουρισμού, που αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες τάσεις παγκοσμίως, οι ταξιδιώτες επιδιώκουν να βιώσουν μοναδικές γαστρονομικές εμπειρίες. Παραδείγματα υπηρεσιών γαστρονομικού τουρισμού είναι: η διοργάνωση σεμιναρίων κρητικής κουζίνας, εκδηλώσεων γευσιγνωσίας και οινογνωσίας, η ξενάγηση και η γνωριμία με παραδοσιακά προϊόντα και με τις μεθόδους παρασκευής τους, μαγειρικές επιδείξεις κ.α. Με τον πλούτο που έχει η Κρήτη, τόσο σε γαστρονομικό πολιτισμό όσο και στην ποιότητα και την αυθεντικότητα των τοπικών προϊόντων, είναι προφανής η ευκαιρία που υπάρχει για την ανάπτυξη του γαστρονομικού τουρισμού στο νησί και την καθιέρωση της Κρήτης ως γαστρονομικού προορισμού.

Καταδυτικός Τουρισμός

Ο καταδυτικός τουρισμός στη χώρα μας έκανε τα πρώτα δειλά βήματά του, μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '90. Ο μεγαλύτερος αριθμός καταδυτικών κέντρων και κέντρων εκπαίδευσης βρίσκεται στην Κρήτη, στην Κέρκυρα και στην Αθήνα - Πειραιά. Οι ελληνικές θάλασσες γενικότερα αποτελούν έναν από τους πιο σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, καθώς στα βάθη τους υπάρχουν βυθισμένες πόλεις, παράκτιοι προϊστορικοί οικισμοί, πύργοι, ναυάγια πλοίων, αρχαία λιμάνια. Σύμφωνα με δημοσιεύματα από τις πιο αξιόλογες προσπάθειες εντοπισμού και ανεύρεσης ναυαγίων στην Ελλάδα ήταν αυτή του διάσημου γάλλου εξερευνητή **Ζακ Υβ Κουστό** με το γνωστό πλοίο «**Καλυψώ**».

Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού η οποία συνδέεται με διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητας στη φύση («τουρισμός φύσης» ή «φυσιολατρικός τουρισμός»). Ο αγροτουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού η οποία συνδέεται με διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητας στη φύση. Πρόκειται για δραστηριότητες που δεν συμβάλουν απαραίτητα στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά περιλαμβάνουν όλες εκείνες τις δραστηριότητες που

διοργανώνονται στο φυσικό περιβάλλον. Το πλούσιο και προικισμένο φυσικό περιβάλλον της Κρήτης ενδείκνυται για πλήθος δραστηριοτήτων

Οινοτουρισμός

Η Κρήτη, το μεγαλύτερο ελληνικό νησί και 5^ο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, είναι το νοτιότερο άκρο της Ευρώπης, στο σταυροδρόμι 3 ηπείρων. Τόπος ιδιαίτερος γοητευτικός, με έντονες αντιθέσεις γεωμορφολογίας και τοπίου, έχει έναν άκρως ιδιαίτερο χαρακτήρα, ως αποτέλεσμα μιας μακραίωνης ιστορικής πορείας, με σπουδαίους πολιτισμούς, όπως ο Μινωικός, αλλά και κατακτητές που άφησαν τα σημάδια τους.

Το ήπιο ζεστό κλίμα, οι αμέτρητες παραλίες, το ανεπανάληπτο τοπίο της ενδοχώρας, με τα ψηλά βουνά, η παροιμιώδης φιλοξενία των κατοίκων και οι υψηλού επιπέδου τουριστικές υποδομές και υπηρεσίες, έχουν κάνει την Κρήτη έναν από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας. Κάθε εποχή του χρόνου, η Κρήτη προσφέρει στους επισκέπτες της ιδιαίτερες απολαύσεις και έντονες αναμνήσεις, όποιες κι αν είναι οι προτιμήσεις και αναζητήσεις τους: χαλάρωση, αναψυχή, αναζωογόνηση, φυσιολατρία και οικοτουρισμός, πολιτιστικές εμπειρίες, περιπέτεια, αγροτουρισμός.

Η γκάμα των επιλογών είναι ανεξάντλητη, τόσο στην ανατολική Κρήτη όσο και στη δυτική Κρήτη, ενώ αν σε όλα αυτά προστεθούν το παγκοσμίως γνωστό πρότυπο της κρητικής διατροφής, τα κρητικά προϊόντα, που οι Έλληνες έχουν σε ιδιαίτερη εκτίμηση και η πληρέστερα διαμορφωμένη και πλέον γνωστή τοπική κουζίνα της Ελλάδας, η κρητική κουζίνα, γίνεται φανερό ότι η Κρήτη επιφυλάσσει για τους επισκέπτες της εξαιρετικές γαστρονομικές απολαύσεις, που αποτελούν ιδανικό σύντροφο για τον οινοτουρισμό στην Κρήτη. Η παραγωγή κρασιού στην Κρήτη είναι υπόθεση με μακρά ιστορία και ο αμπελώνας του νησιού ιστορικός. Για τους

Κρητικούς, η συμμετοχή στα αμπελοοινικά δρώμενα και το στήσιμο σχετικών γιορτών είναι παράδοση.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Σύμφωνα με όλα αυτά τα οποία αναφέρθηκαν σε αυτή την πτυχιακή εργασία τα συμπεράσματα μοιάζουν να έχουν θετικό χαρακτήρα κι αυτό γιατί η Κρήτη μπορεί να αποτελέσει ένα αγαπημένο και ποιοτικό αγροτουριστικό προορισμό. Διαθέτει τα απαραίτητα συστατικά: τη φύση, τη γεωργία, την κτηνοτροφία, πλούσια λαϊκή και τοπική παράδοση. Ωστόσο θα πρέπει να γίνουν κάποιες βελτιώσεις. Η βελτίωση του οδικού δικτύου είναι απαραίτητη για να μπορέσει ο τουρίστας να μετακινηθεί με ασφάλεια και άνεση. Αλλά και η βελτίωση των αεροδρομίων και των λιμανιών, που αποτελούν την πύλη εισόδου στο νησί και εξόδου από το νησί.

Η δυνατότητα εύκολης πρόσβασης αποτελεί καταλυτικό παράγοντα στην επιλογή τουριστικού προορισμού. Όμως όσες παρεμβάσεις γίνουν θα πρέπει να σεβαστούν το περιβάλλον, τη φύση και τον ντόπιο άνθρωπο και φιλοξενούμενο. Στην ίδια κατεύθυνση θα πρέπει να διαμορφωθεί και ο χωροταξικός σχεδιασμός. Το υλικό, το σχέδιο και η όλη παρουσία οποιουδήποτε κτηρίου θα πρέπει να συνάδουν με το φυσικό περιβάλλον και την παράδοση και να μην αποτελούν παραφωνία.

Μεγάλη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στην προβολή της Κρήτης ως αγροτουριστικού προορισμού, αλλά και ως τόπος που ο εναλλακτικός τουρισμός γενικά μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για πάρα πολλούς τουρίστες.

Ο κρητικός αγροτουρισμός θα πρέπει να γίνει ανταγωνιστικός και να ανεξαρτητοποιηθεί από τουριστικά γραφεία. Η αδιαμφισβήτητη ποιότητα, η κρητική φύση και τα προϊόντα της, ο ανθρώπινος παράγοντας αλλά και ο στρατηγικός σχεδιασμός και η κεντρική τουριστική πολιτική θα συμβάλλουν στην ανάπτυξή του. Ειδικότερα στο νομό Λασιθίου, που είναι σχεδόν παρθένα περιοχή, με ανεκμετάλλετους φυσικούς πόρους και πολύ ορεινή ομορφιά, υπάρχουν προοπτικές ανάπτυξης του αγροτουρισμού. Ωστόσο η ανάπτυξη θα πρέπει να υπακούει στον κανόνα του μέτρου, για να μην έχει ο αγροτουρισμός την κατάληξη του μαζικού.

Από τα στοιχεία των αγροτουριστικών καταλυμάτων τα σημαντικότερα συμπεράσματα είναι:

Βρίσκονται κυρίως σε τοποθεσίες βουνού, αναμενόμενο γιατί ο τουρισμός θάλασσας είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένος στην Κρήτη. Οι τιμές τους είναι σχετικά ακριβές

(κυμαίνονται από 70€ έως 215€ που σημαίνει ότι είναι αντίστοιχες με τα υπόλοιπα ξενοδοχεία). Μια άλλη μελέτη στον κλάδο του αγροτουρισμού θα μπορούσε να γίνει για το διαχωρισμό του αγροτουρισμού από τον μαζικό τουρισμό, εφόσον καταλύματα που ονομάζονται αγροτουριστικά και παραδοσιακά διαθέτουν εγκαταστάσεις και α-νέσεις που παρέχονται σε ξενοδοχειακές μονάδες του μαζικού τουρισμού. Οι επιπλέον υπηρεσίες έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών στα αγροτουριστικά καταλύματα, όπως αναφέρεται παραπάνω, αν και ο αγροτουρισμός θεωρείται μια φτηνή επιλογή για διακοπές. Επίσης θα πρέπει να προστεθούν περισσότερες αγροτουριστικές δραστηριότητες (ζύμωμα, πατητήρι, τυροκομία, μμελισσοκομία, σαλιγκαροτροφία κ.λ.π.) για να έρχονται οι φιλοξενούμενοι σε άμεση επαφή με τη φύση και τον πολιτισμό. Επιπλέον τα παραγόμενα προϊόντα μπορούν να καταναλωθούν από τους συμμετέχοντες στις δραστηριότητες. Προφανώς στα πλαίσια μιας πτυχιακής εργασίας δεν είναι δυνατό να εξαντλήσουμε όλες τις πλευρές και λεπτομέρειες του αγροτουρισμού στην Κρήτη.

Η Κρήτη είναι ένας τόπος που απλά ξεχνιέσαι κι αυτό γιατί σε κάνει να ταξιδεύεις.

Το γεγονός ότι ασχολήθηκα με το συγκεκριμένο θέμα μου έδωσε την ευκαιρία του να ψάξω, να ερευνήσω, να συγκρίνω, να ανακαλύψω κάτι το οποίο μου έδωσε απίστευτη χαρά και ικανοποίηση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανδριώτης Κ. (2006) Αειφορία – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Ανδριώτης Κ. (2003) Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του.
- Ανδριώτης Κ. (2008) Αειφορία και Εναλλακτικός τουρισμός.
Πολιτική, Ηράκλειο: Εκδόσεις Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης
- Hellenic Sun Editions (2003) Ιδανικός προορισμός η Ελλάδα των 4 εποχών για όλες τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- Τσάρτας, Π., (1996), "Τουρίστες, ταξίδια, τόποι: Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό", Εκδόσεις Έξαντας, Αθήνα 1996
- Γιάκκα Μ. (2005) Οι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά.
- Κάπρου Π. (2001) Ανάπτυξη και Περιβάλλον.
- Κοκκώσης Χ.- Τσάρτας Π. (2001) Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον. Κριτική. 2004, Εναλλακτικός Τουρισμός.

ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

- www.en.wikipedia.org.
- www.Pancreta.gr
- www.traveldailynews.gr
- <http://news.kathimerini.gr>
- www.istologos.gr
- www.cretanadventures.gr
- www.gnto.gr (E.O.T.)
- www.world-tourism.org (world tourism organization)
- www.wttc.org (world travel & tourism organization)
- ww.greek-tourism.gr
- www.agrotour.gr
- www.agrotourism.gr
- www.anthropos.gr
- www.traveldailynews.gr
- www.touristnews.gr www.ecocrete.gr